Год II. Пятніца, 7 Студня 1921 г. № 1.

НАША ДУМКА

Палітычная, экономічная і літэратурная тыднева газэта

ПАДПІСКА: на 3 месяцы 60 марак або 5 ф. мукі. | Цана асоб. нумэру 5 марак. | Адрэс: Вільня, Вострабрамская 5 (Пасаж).

Раней і цяпер.

(Да гісторыі Сойму ў Вільні).

Цяпер многа гавораць аб Сойме ў Вільні.

Цікава прасачыць гісторыю гэтага пытаньня.

Ідэя Сойму ў Вільні ня новая,—куды старэйшая, ніж неспадзяваная Сярэдняя Літва, гэтую ідэю стараючаяся зрэалізаваць ня так, як таго хацелі раней розныя грамадзянскія нацыянальныя кругі нашага інтэрнацыянальнага краю.

Яшчэ задоўга да апошняй расейскай рэвалюцыі, даўшай моцны таўчок сэпаратыўным страмленьням паднявольных Расеі нацыянальнасьцяў, ідэя Сойму ў Вільні разглядалася ў розных палітычных арганізацыях (партыях, кружках, інтымных колках і інш.) Літвы і Беларусі і па за іх межамі, дзе пражывалі выхадцы з нашага краю.

Сойм у Вільні амаль усімі мысьліўся. як *Сойм прадстаўнікоў з усіх зямель былога Вялікага Князьства Літоўскага.* Такі Сойм асабліва падтрымліваўся некаторымі польскімі кругамі, як буржуазнымі (абшарніцкімі), так і соцыялістычнымі і дэмакратычнымі. Усе гэтыя польскія краевыя элемэнты лічылі ў той час безварунковым, каб уваскрэсшае Вялікае Князьства Літоўскае з сваім Соймам у Вільні знаходзілася з Польшчай у цеснай сувязі, будзь то вунія, ці фэдэрацыя. Сярод польскіх грамадзянскіх кругоў ня было і цяпер няма ніводнай партыі ці навет кружка, каторыя-б стаялі на грунце незалежнасьці тэрыторый былога В. К. Літоўскага ад Польшчы.

Так думала амаль ня ўсё сьвядомае польскае грамадзянства да апошняга часу.

Прыходзіцца ўспомніць і пра вядомую адозву Я. Пілсудзкага да жыхароў б. В. К. Літоўскага, астаўшуюся голасам крычачага ў пустыні, прыгожымі словамі на паперы: Генаральным Камісарыятам Усходніх Зямель на дзеле, з яго шовіністычна-эндэцкай палітыкай.

Углядаючыся ў сучасную палітычную сітуацыю сярод палякоў, мы змушаны канстатаваць і робім гэта з вялікай прыкрасьцю, што сярод іх куды мацней кругі, настроеныя анэксыяністычна, ваюючыя за далучэньне да Польшчы ўсіх зямель былога В. К. Літоўскага аж да граніц 1772 году. Ніякага Сойму ў Вільні ім ня трэба. У самы апошні мамэнт концэпція фэдэрацыі або вуніі як бы здае і выраджаецца у беспасрэднае далучэньне да Польшчы толькі Горадзеншчыны, Віленшчыны і часьці Меншчыны, разумеецца, бяз Сойму ў Вільні.

Пасьля ўсяго сказанага аб польскім грамадзянстве нашага краю і яго адносінах да ідэі Сойму ў Вільні, ня можна мінуць і сучаснага мамэнту, калі ідэя Сойму ў Вільні усе-ж мае быць зрэалізавана. Як мы ведаем, *Сойм гэты мае складацца з прадстаўнікоў ад выкраенай невялічкай тэрыторыі*, чым ужо адным ідэя Сойму ў Вільні, як яе разумелі досьць значныя польскія кругі да апошняга часу, закапываецца далёка ў зямлю

— Я цябе радзіў, я цябе й забіў і асінавы кол убіў...—так могуць сказаць некаторыя „апосталы" ідэі Віленскага Сойму, каторых ня трэба далека шукаць...

Літоўскія, беларускія і жыдоўскія кругі менш, чым польскія, цікавіліся справай В. К. Літоўскага і Соймам у Вільні. Усе-ж сярод беларусаў, ліцьвіноў і жыдоў нашага краю былі значныя групы, падтрымліваўшыя азначаныя тэндэнціі.

У апошнія гады, пад уплывам зьмены польскіх настрояў у бок вырашэньня пытаньня аб Віленшчыне і Горадзеншчыне, беларусы, ліцьвіны і жыды пакінулі падтрымліваць ідэю адбудовы В. К. Літоўскага і цьверда сталі на грунце адбудовы незалежных дзяржаўных арганізмаў Літвы і Беларусі паасобку. Пры такім становішчы ліцьвіноў і беларусаў *Віленскі Сойм,* як прадстаўніцтва з абшараў б. В. К. Літоўскага, за адказам усіх народаў, апрача горсткі палякоў, ад ідэі былай гістарычнай Літвы, *утраціў усякі грунт. Цяперашні Сойм,* што склікаецца ў Вільні Тымчасовай Камісіяй, — *няўдалы урод, грубая фальсіфікацыя таго, аб чым у свой час задумываліся лепшыя людзі нашага краю.* Ня будзе дзівам, калі гэты Віленскі Сойм, склад каторага будзе анэксыяністычна-польска-эндэцкі, абвесьціўшы далучэньне да Польшчы, памрэ навекі.

Вілянчук.

Канец году.

Беларусь на рыскіх бальшавіцка-польскіх перагаворах прызнана незалежнай «у прынцыпе», што можна разумець, як прызнаньне з абодвух бакоў права Беларусі на незалежнасьць. Запраўды-ж па Рыскаму дагавору бальшавікі аддалі Польшчы вельмі абшырную часьціну Беларусі, хоць яшчэ толькі «предварительно».

Раней,—па дагаворах з Лацьвіяй і Літвой, бальшавікі аддалі часткі Беларусі латышам і ліцьвінам. З астаўшайся пад Савецкай Расеяй часьці Беларусі, і то ня ўсей, бальшавікі ўтварылі «Савецкую Беларускую Рэспубліку», фэдэратыўную з Расеяй. Апрача таго, часткі Беларусі уваходзяць у склад «Украінскай Савецкай Рэспублікі».

За граніцай знаходзіцца цяпер адзін Беларускі Урад, на чале якога стаіць Вацлаў Ластоўскі, вядомы беларускі дзеяч. Каля яго згуртаваліся усе небальшавіцкія і не рэакцыонныя нацыянальныя беларускія сілы. Праца ўраду Ластоўскага, як аб гэтым можна меркаваць па кароткіх вестках, ідзе добра і на карысьць незалежнасьці і непадзельнасьці нашай бацькаўшчыны, і мы спадзяёмся, што ў новым 1921 годзе яна увянчаецца перамогай беларускага народу і яго абаронцы—ураду Ластоўскага—над ўсімі ворагамі.

Так званая «Найвышэйшая Беларуская Рада», выбраная ў Менску год таму назад элемэнтамі, варожымі Ластоўскаму і яго групе, фактычна ня істнуе, «разьехалася» у розныя бакі. Сябра гэтай групы П. Аляксюк разам з вядомым партызанам, генаралам (?) Булак-Балаховічам, паднялі былі «штандар незалежнай Беларусі» (?) але пад націскам бальшавікоў «отступили в полном порядке».

12 лістапада 1920 году урад Ластоўскага заключыў умову з Літоўскім Урадам аб узаемным прызнаньні незалежнасьці Літвы і Беларусі і супольнай абароне ад ворагоў.

Украіна, Лацьвія, Эстонія, Фінляндыя таксама прызналі назалежнасьць Беларусі.

У Парыжу, Лёндане, Бэрліне, Празе-Чэскай, Белградзе, Капэнгазе, Рызе, Рэўлю, Гэльсінфорсе і іншых эўропэйскіх цэнтрах урад Ластоўскага мае прадстаўніцтва.

Дэлегацыя ад ураду В. Ластоўскага ў складзе трох асоб: В. Ластоўскага, Цьвікевіча і Ладнова, знаходзіцца цяпер у Жэневе і ў контакце з літоўскай дэлегацыяй бароніць справы Беларусі і Літвы ад іх супольных ворагаў перад засядаючай там Лігай Народаў.

М. К.

Літэратурна-выдавецкая праца у 1920 годзе.

Ня гледзячы на тое, што навокал нас праз увесь 1920 год ішла вайна, што хвалі чужацкіх войск перакатываліся з краю да краю праз ўсю нашу зямлю, што кожная зьмена ўлады разьбівала толькі-што наладжанае грамадзкае і культурнае жыцьцё,—беларуская культурная праца аказалася гэткай моцнай, абапертай на такіх крэпкіх падвалінах, што ня спынялася ні на адзін мамэнт. А гэта выяўлялася асабліва ярка ў літэратурна-выдавецкай працы.

Пад гук стрэлаў беларускія пісьменьнікі, беларускія літэратары, поэты, журналісты робілі сваё дзела. тварыліся высокае вартасьці літэратурныя цэннасьці. Выходзіла гэтульки газэт і часопісей у беларускай мове, як, бадай, ніколі раней ня бывала.

Яно так у нас злажылася. што часопісі беларускія ня толькі даюць асьвятленьне сучаснага жыцьця і інфармацыі, але выдзяляюць шмат месца і для літэратуры. Пры малых матэрыяльных засобах нашых выдавецтваў, толькі найбольш выдатныя пісьменьнікі прыждалі выданьня іх твораў у асобных кніжках,—а большасьць сіл, асабліва маладых, толькі-толькі пачынаючых пісаць, знаходзяць прыпынак для сваіх прац у часопісях. Вось чаму, разглядаючы наш літэратурны прыбытак за мінулы год, мы павінны асаблівую ўвагу зварочаць на часопісі. І мы пяройдзем да іх, разгледзіўшы сьпярша важнейшыя выйшаўшыя ў 1920 годзе кніжкі.

Тут на першым пляне стаіць кніжка Максіма Гарэцкага „Дзьве душы", надрукаваная на рубяжы 1919 і 1920 году. Кніжка гэта становіць важны этап у разьвіцьці беларускага краснага пісьменства: гэта—першая беларуская арыгінальная повесьць, беларуская ня толькі па мове, але і па зьместу: яна дае шырокі і многабочны абраз нашага жыцьця,—а жыцьцё гэтае настолькі багатае, настолькі цікаўнае, што першы крок у кірунку повесьці, зроблены Гарэцкім, напэўна пабудзіць і другіх нашых пісьменьнікаў працаваць на тым-жа грунце.

Спаміж драматычных твораў, якія выйшлі ў асобных кніжках, трэба адзначыць перш за ўсё „Цені", драму ў 3 актах Ф. Аляхновіча. Ня першы гэта твор нашага бясспорна здольнага драматычнага аўтара, і з боку тэхнікі і формы мае сваю цану. Але зьмест—нейкі хворы, моральна ўгнятаючы. Гэта—ня жыцьцё, а расклад, гніцьцё, сьмерць. Людзі-няўдачнікі, загнаныя жыцьцём, лішнія на гэтым сьвеце гінуць, паміраюць, як тыя лісьці, што ў восені вецер з галін зрывае. Мо' ў душы іх ёсьць сьветлыя іскры, сьветлыя парывы: дарма, жыцьцё іх загубіць, бо яны да жыцьця не дапасованы... І, ня гледзячы на сцэнічную вартасьць, апошні твор Аляхновіча нічога не дае для душы, а толькі б'еця па нэрвах і пакідае па сабе цяжкое, панурае ўражаньне.

Затое яснымі, радаснымі тонамі звучаць апошнія, напісаныя як быццам на разьвітаньне перад сьмерцю—на памятку дзеткам беларускім, „Жывыя Казкі" Алеся Гаруна. Гэта—тры п'ескі для дзіцячага тэатру („Хлопчык у лесе", „Шчаслівы чырвонец", „Дзіўны лапаць"). Шчырай паэзіяй веець ад гэтых дзіцячых п'есак. І заслуга Алеся Гаруна—ў тым, што ён у мастацкай форме прамаўляе да дзяцей. Мо' аўдыторыя і чытачы не дадуць яму славы, але мо' не ў адну дзіцячую душу зароняць творы яго тую іскрачку, якая, узросшы, разгарыцца ў вялізарны агонь любові да хараства, да мастацтва і поэзіі. Ня шкодзіла б і іншым нашым поэтам даць нешта для нашых дзяцей—нашай будучыны!

З вершаў у асобных выданьнях ня прыбыло нічога, калі ня лічыць вершаванага апавяданьня А. Сумнага „Мае Коляды". З мастацкага боку гэта маленькая кніжачка ня мае цаны. Затое зварочае на сябе ўвагу кніжка „Беларусь у песьнях" Я. Фарботкі (Менск 1920), каторая маніцца даць агляд беларускае адраджэнцкае літэратуры за час ад 1809 да 1919 г. г. Мэта аўтара—шырокая, але выпаўнена ў вельмі вузкіх рамках: хаця ня віна яго, што грамадзкі і палітычны элемент у беларускай новай поэзіі занімае першае месца, ўсё-ж нельга абмежавацца толькі адным бокам нашае поэзіі, нельга часьці выдаваць за ўсё.—а гэта як-раз і зрабіў грам. Фарботка. Як „літэратурна-гістарычны нарыс", праца гэта не дае глыбокага аналізу творчасьці нашых пісьменьнікаў, але становіць хутчэй спробу даць літэратурную хрыстамацію, даць выпісы поэтычных твораў, падабраных так, каб яны самі гаварылі за беларускую ідэю. І „Беларусь у песьн

мае вялікшую вагу з боку палітычнага і нацыянальнага асьведамленьня, чым з літэратурнага боку.

„Беларусь у песьнях" мае цану як спроба запоўніць нястачу гісторыі беларускае літэратуры. Зусім запоўніў яе, аднак, толькі Максім Гарэцкі: ён напісаў поўную „Гісторыю Беларускае Літэратуры" (Вільня, 1920), сабраўшы ў ей каротка ўсё, што датыча нашых пісьменнікаў з ўсіх часоў. Гэта—вельмі пекна выданая, грубая кніжка, багата ілюстраваная,—назьдзіў капітоўная на ваенныя часы. Як п е р ш а я гісторыя літэратуры, яна мае свае хібы і нястачы; але яна дала ўрэшце поўны і ўсестаронны абраз беларускага пісьменства ад найдаўнейшых часоў, абхоплівае ўсе віды літэратурнае творчасьці старога і новага пэрыоду. Напісаная дзеля здаваленьня перш-на-перш патрэб беларускае сярэдняе школы, кніга Гарэцкага мо' лішне схэматычна, лішне сухая. Але гэта забываецца, калі яе прагледзіш усю да канца, тады ў-ва ўсей сваей моцы і красачнасьці вырысоўваецца творчасьць нашага народу, багацьце яго душы і сэрца.

Побач з гісторыяй літэратуры, на якую мы ўрэшце разжыліся, трэба паставіць кніжку, пасьвячоную памяці таго, хто палажыў першыя падваліны сучаснага беларускага адраджэнцкага руху і праз усё сваё працавітае жыцьцё гэтым рухам ідэйна кіраваў. Гэта—зборная кніжка „Памяці Івана Луцкевіча—ў першыя ўгодкі сьмерці Яго" (29. VIII. 1919—20. VII. 1920). Таксама вельмі багата выданая, яна дае сьпісаньне жыцьця і працы Ів. Луцкевіча, яго апошніх дзён, а такжа жменю ўспамінаў таварышаў. Паміж іншым, зварочае на сябе ўвагу верш Юрыя Янкоўскага, польскага песьняра, напісаны папольску і перакладзены на беларускую мову.

Не затрымліваючыся на дробных друках, часамі памфлетнага характару (як „Міністэр-рэальны палітык" і інш.), мы адзначым працу А. Грыневіча на грунце выдавецтва музыкальных твораў. Гэта—яго «Народны Сьпеўнік» на 1-3 галасы і «Школьны Сьпеўнік» (абодва друкаваны ў Вільні ў 1920 г.). Нельга не адзначыць так-жа жывой выдавецкай дзейнасьці ў адносінах да школьных падручнікаў наагул, у тым ліку выданьня навуковай тэрміналёгіі дзеля матэматычных і прыродных навук, апрацаванай пад кіраўніцтвам Беларускае Галоўнае Школы ў Менску (б. Пэдагогічны Інстытут), часьцю гэктографованай, часьцю друкаванай (Л. Більдзюкевіч: праграма сыстэматычнага курсу арытмэтыкі. Тэрміналёгія.»—Менск 1920.—і інш.).

Да цікавейшых палітычных друкаў належаць: «Польская окупацыя ў Беларусі» А. Луцкевіча (Вільня, 1920 г.), «Праграма Беларускае Соцыял-дэмакратычнае Партыі», Менск 1920, і Я. Воронкі «Беларускі Рух ад 1916 да 1920 г.» (на жаль, апошняя брашура носіць памфлетны характар).

Цяпер пяройдзем да прэсы. Тут на першым месцы з пагляду літэратурнага трэба паставіць выдаваную ў Менску штодзенную газэту «Беларусь» (рэд. Язэп Лёсік), якая багата месца аддавала літэратуры. Аб літэратуры многа піша ў ёй праф. Карскі. Друкуюць свае творы нашы старыя пісьменьнікі, як Янка Купала, Алесь Гарун, Зьмітрок Бядуля (Ясакар), Паўловіч. Стары Улас, Гарэцкі, Ядвігін Ш., Лёсік, адзначываючы далейшыя этапы свайго разьвіцьця. А побач з імі выбіваюцца новыя імёньні. У прозе: В. Бруевіч (вялікшыя апавяданьні: «Чарніца Антонія», «Макар і Параска», «Сябры»), Антось Галіна („Дзядзька Какоўскі"), Максім Радзіміч, К. Паджарскі, М. Р. і інш.,—і трэба асабліва адзначыць разьвіцьцё мастацкае прозы. У поэзіі: Міхась Кудзелька, напісаўшы вялікшую рэч вершам „Незнаёмы", Ст. Шыманоўскі, М. Р.—аўтары дробных вершаў. Як драматычны аўтар побач з Ф. Аляхновічам друкуе свае дробныя рэчы Л. Радзевіч („Пасланец", „Блудні і") Купала і Ясакар пішуць пераважна вялікшыя поэтычныя творы („Зімою", „Магіла Лева", „Яна і Я"—Купалы: „Абмылка", „Сьмяротэльная сьвечка", „Беларускія легенды", „Вацкія песьні"—Ясакара); сільныя рэчы дае Алесь Гарун („Самсон"). Але асабліва многа выпрацоўваецца публіцыстаў.

Апрача „Беларусі" гуртавалі літэратурныя сілы „Беларускае Жыцьцё" пад рэд. Ф. Аляхновіча, а пасьля тыднявік „Рунь" (у Менску), які выходзіў пад рэдакцыяй Купалы. „Рунь" пасьвячона спэцыяльна справам беларускае літэратуры і мастацтва. Сюды і пераходзіць часьць літэратараў з „Беларусі", як у сваю хату. За нядоўгі час істнаваньня „Руні" мы ня сустракаем тут асабліва цікаўных новых імёньняў.

А далей—доўгі сьцяг газэт і часопісяў, болей або меней абслужываючых літэратуру. Наперадзе адноўленая „Наша Ніва", далей—„Незалежная Думка", „Крыніца", „Наша Думка" (ўсе ў Вільні), ў якіх сустракаем рэчы Дварчаніна, Сяргея Чараўніка, Натальлі Арсеньневай—ўсё маладыя, пачынаючыя пісьменьнікі, ня кажучы аб даўнейшых, як М. Гарэцкі, К. Сваяк і інш. У Горадні выходзіць штодзеннае „Беларускае Слова", але яно літэратурай не займаецца: гэта чыста палітычнае выдавецтва. У Менску-ж выходзяць спэцыяльныя часопісі „Саха" (сельска-гасп.) пад рэд. А. Уласава, „Падарунак беларускаму жаўнеру"—пры палякох, „Савецкая Беларусь", „Работніцка-сялянская Беларусь", „Змаганьне" (орган беларускіх соц.-рэв.)—пры бальшавікох. Недзе паміж Пінскам і Мозырам пачаў выходзіць орган Балаховіча „Зьвястун" (нешта дужа мізэрнае—рэкламнага характару). У чужыне: „Пагоня" тыдн. і «Часопісь» месячн. у Коўне, «На чужыне» (мес.)—ў Рызе, «Варта бацькаўшчыны»—бел. вайсковая часопісь на літоўскім фронце і ўрэшце—«Чырвоны Шлях» і «Дзяньніца» ў Маскве.

Гэткі абраз друкаванага беларускага слова (ня лічачы чысьленых выданьняў і перадрукаў школьных падручнікаў) дае 1920 год. І калі прыпомнім, ў якіх варунках прыходзілася жыць гэты год беларусам, падзеленым некалькімі фронтамі, дык трэба з задаваленьнем сказаць што мы выявілі значную жывучасьць і творчую сілу.

А. Л.

КООПЭРАЦЫЯ у 1920 г.

Дзякуючы недахваткам тавараў, увесь 1920 год прайшоў у арганізацыйнай працы коопэрацыі і каб не пашкодзіла гэтай працы вайна і палітыканства некаторыхураднікаў Польскага ўраду, дык разьвіцьце коопэрацыі было-б значна большым.

Найбольш арганізаванымі коопэратывы былі ў Дзісенскім павеце, гдзе працавалі два інструктары коопэрацыі Віленскага Саюза Коопэратываў і быў Аддзел гэтага саюзу ў Глыбокім. У Вялейскім павеце коопэратываў было таксама многа, іншыя з іх былі добра арганізаванымі і працавалі як належа быць. Затое ў Сьвянцянскім, Ашмянскім і Віленскім павеце коопэрацыя была ўродлівай. Дьзякуючы таму, што за арганізацыю яе узяліся "Крэсы Усходні", і яе інструктары. Цяжка было зразумець: ці гэта былі экономічныя арганізацыі ці палітычныя. Належалі яны да „Centrali Stowarzyszen Rolnicze-Handlowych"—[illegible]а Коопэратываў, маючага цесную зьвязь з тымі самымі крэсамі. Інструктары коопэрацыі ні Віленскага саюза, ні Мінскага, ня мелі з пачатку 1920 году ўплываў на арганізацыю коопэратываў у гэтых паветах, бо працавалі ў другіх, і толькі ў другой палове года інструктары Віленскага саюзу ўзяліся за працу ў Ашмянскім і Віленскім павеце. Лідскі павет меў свой саюз з чыста-крэсаўскай акраскай.

У канцы красавіка (апрэля) 1920 г. адбыўся ў Вільні зьезд коопэратываў Віленскага Саюзу. Быў выбраны урад у які ўвайшлі: старшынёй—Калантай, намесьнікам яго—Турчыновіч, а сябрамі: Будзька, Чыжэўскі, Пулікоўскі, Гінтаўт і Маеўскі. Гінтаўт скора быў выдален Радаю саюза з ураду за непраўільныя дзейнасьць пры выбарах. Гэта самая пагроза выдаленьня вісела і над Пулікоўскім. Пры находзе бальшавіцкай арміі Калантай, Маеўскі і Пулікоўскі ўцяклі; засталіся працаваць толькі Будзька, Чыжэўскі і Вялецкі. Турчыновіч ня прыехаў з камандыроўкі ў Навградзкі павет, а пры находзе бальшавіцкай арміі, паехаў у Варшаву і там да канца году працаваў у Польскім саюзе коопэратываў „Сполэм". У сьнежьні, прыехаўшы ў Вільню быў выбраны старшынёй Ураду.—Зьезд коопэратываў са усіх паветаў, быўшы у красавіку, меў значаньне як арганізацыйны, на ім было зроблена многа важных пастаноў арганізацыйнага характара.

14 ліпня (іюля) ў Вільню прыйшлі бальшавікі. Пры бальшавікох усе коопэратывы не працавал; апроч гэтага, ад іх бальшавікамі было рэквіравана да 12 міліёнаў разных тавараў.

З выхадом бальшавікоў, 27 жніўня (аўгуста) пры ліцьвінах, зьявілася магчымасьць якой-небудзь працы, але дзякуючы таму, што Літоўскі саюз не выпаўняў усяго таго, што абяцаў, коопэратывы сядзелі без тавараў і не маглі справіцца. З прыходам войска Желігоўскага коопэратывы ўзноў началі інтэнсіўна сваю працу і абароты. Саюзаў і асобных коопэратываў значна паявлічыліся. З гэтага самага часу начынаецца праца Віленскага Саюзу Коопэратываў па тавараабмену з вясковымі коопэратывамі. Пры ст. Залесьсі быў адчынены тавараабменны пункт, які прыслаў блізка 6 вагонаў збожжа; у Беняконях — другі, але працаваў ня так добра, як Залескі. Далей была зроблена падгатоўка па адкрыцьцю такіх самых пунктаў пры станцыях Лынтупы, Паставы і Дукшты.

У Глыбокім аддзел саюзу бальшавікамі і польскімі войскамі пры адходах і находах застаецца зруйнованы. Там страты Саюзу даходзяць да 1.500.000 мар. Пры гэтым сябра Ураду Пулікоўскі ня даў Ураду Саюзу адчоту, бо прапалі ўсе кнігі і дакумэнты. Гэты аддзел у канцы канцоў быў саўсім зачынены.

Другі аддзел Віленскага Саюзу Коопэратываў, быўшы у Навградку, быў зьліквідаваны перад надходам бальшавікоў, а тавары аддадзены Мінскаму Саюзу.

Была думка адчыніць такі самы Аддзел у Горадні. Ужо быў вызначаны загадчык—п. Сталыгва, але бальшавіцкі наход папсаваў і гэтую справу, і частка тавараў, закупленая для гэтага Аддзелу, была перададзена Польскому Саюзу Коопэратываў „Сполэм".

Тым часам Мінскі Саюз Коопэратываў, за увесь год, разьядала барацьба палітычных партыяў, эсэры змагаліся з не—эсэрамі, а ў канцы канцоў саўсім парашылі гэты саюз бальшавіцкія абмылкі. Бальшавікі, прышоўшы ў Мінску, зробілі такі ўрад Саюз, што ад Саюзу бадай нічога не засталося.

Дужа многа разьвіцьцю коопэрацыі ў краі псавала нацыяналістычная палітыка. На „крэсах" рабіліся свае „Пляцувкі", былі асобныя інструктары „Крэсаў усходніх", якія арганізовывалі коопэратывы на свой лад.

Centrala Stowarzyszen Rolnicze Handlowych ў Вільні мела таксама нацыяналістычны польскі колер і вяла чыста „кресавую" палітыку.

З пачатку году існаваў лік коопэратываў на паветах:

Дзісенскі	19
Вялейскі	17
Сьвянцянскі	11
Віленскі	15
Ашмянскі	16
Лідзкі	21
Горадзенскі	7
Наваградскі	14
Браслаўскі	8
Вільня	16
Усяго	144

Перад находом бальшавікоў было:

Дзісенскі	34
Вялейскі	28
Сьвянцянскі	24
Віленскі	30
Ашмянскі	34
Лідзкі	32
Горадзенскі	12
Наваградскі	33
Браслаўскі	21
Вільня	27
Усяго	272

Пры прыходзе войска Жэлігоўскага і польскага:

Дзісенскі	3
Вялейскі	4
Сьвянцянскі	7
Віленскі	11
Ашмянскі	2
Лідзкі	4
Горадзенскі	5
Навагрáдзкі	2
Браслаўскі	8
Вільня	17
Усяго	63

А ў канцы года:

Дзісенскі	5
Вялейскі	16
Сьвянцянскі	18
Віленскі	17
Ашмянскі	14
Лідзкі	16
Горадзенскі	7
Наваградскі	11
Брацлаўскі	13
Вільня	22
Усяго	139

Да прыходу бальшавікоў у Віленскім саюзу коопэратываў бралі тавары 183 сялянскія коопэратывы. Цэнтраля Таварystваў Ральніча-Гандлёвых мела ўсяго толькі каля 40 коопэратываў. Пры Жэлігоўскім, калі Дэпартамент Аправізацыі завяраў умовы з Віленскім Саюзам і Цэнтраляй на закупку прадуктаў, Цэнтраля саўсім адмовілася ад працы на вёсках „Сярэдняе Літвы".

З пачатку году існавала ў Вільні Польская Цэнтраля, створаная ў працівавагу Віленскаму Саюзу Коопэратываў; у склад яе ўраду уваходзілі Вялецкі, Янушэўскі, Шкленьнік і інш. Ня гледзячы на падтрымліваньне з боку Магістрата і ўсіх польскіх устаноў, яна скора збанкрутавала і зьлілася з дэфіцытам з Віленскім Саюзам Коопэратываў. З узваротам пры Жэлігоўскім Магістрата Баньковскага быў створаны новы польскі саюз коопэратываў, у якім пачаў працаваць п. Турскі, павеўшы палітыку вузка нацыяналістычную і юдафобскую.

Станіслаў Чыжэўскі

Некалькі уваг аб асновах літоуска-беларускай еднасьці.

Мо' нігдзе людзі не разумеюць так абмылкова, а нат' саўсім фальшыва, *еднасьць*, як у нас. Гэты фальш ясна відаць ужо з таго, што ў Вільні ўсе быццам хочуць еднасьці, бяз упынку аб ёй гавораць, жаласьліва да яе ўздыхаюць, а... еднасьці як няма, так няма. Чаму так? Чаму стаім мы на мёртвым пункце? На наш пагляд знайшліся мы ў гэтым тупіку дзеля таго, што разуменьне *еднасьць* бяром у вельмі вузкім сэнсе. Кожны ў нас хоча, каб яго праціўнік блізка выракся сваей ідэолёгіі, каб асыміліваўся з ім, і ў гэтым толькі прыпадку гатоў даць яму і руку і сэрца. Гэткую еднасьць назваў-бы я *казарменай*. Калі маем чакаць на яе наступленьне, дык не дачакаемся яе нат' да сьветапрастаўленьня. Але хто розуму ня страціў, маець вочы, расчыненыя на сьвет Божы, той нат' ня хоча такой еднасьці, добра ведаючы, што яна была-б толькі найвялікшай перашкодай да поступу, разьвіцьця і спраўджаньня вялікіх ідэалаў чалавецтва.

Калі мы пачынаем гутарыць ў гэтай стацьці аб еднасьці літоўска-беларускай, дык разумеем яе, як *вольны, брацкі саюз абоіх народаў*, абапёрты на ўзаемнай пашане народнага характару, ідэолёгіі і дарог разьвіцьця кожнага з іх

Усім хіба ясна, што як ліцьвіны так і беларусы, еднаючыся, каб хутчэй і лепш дайсьці да мэт свайго незалежнага быту, нічагусенькі *не* зьмяняюць у сваім характары.

Іншая рэч, што цесныя адносіны народаў пасьля зробяць свой ўплыў нат' на духоўную твар як грамадзянства, так адзінак, даючы быццам асобую шліфоўку народнай іх індывідуальнасьці. Так, не адзін з часам рыс мо' акажацца супольным ліцьвіном і беларусам. Што датычыць ідэолёгіі, дык яна ня ёсьць чымсь прыраждонным чалавеку, а толькі прадметам яго перажываньняў, супольнага дасьведчаньня (соціяльнага опыта) і адносін да фактараў *прыхільных*, якія руціцца зараз выкарыстаць, *нэутральных* (obojętnych), якія стараецца перарабіць у прыхільныя, і наканец *варожых*, якіх ўплывы трэба знэўтралізаваць.

Із вышэй напісанага выцякае, што кожны народ мае *сваю* ідэолёгію, бо кожны вельмі рожніцца варункамі жыцьця. Адна ідэолёгія ліцьвіна, другая беларуса. І таму і другому дорага каштавала яна, бо цаною сьлёз, поту і крыві здабыта імі на жыцьцёвай арэне. Рожніца ідэолёгіі сярод народаў — рэч абычная, а ці трэба тлумачыць, што асабліва значная мусіць яна быць, сярод ліцьвіноў і беларусаў, калі адзін з гэтых народаў жыў бліжэй да мора. а другі далей, калі адзін меў тэократычную ўладу, а другі ў пеўным сэнсе вечавую рэспубліку, калі першы прымаў каталіцкую веру ў XIV' стал., а другі шмат раней ахрысьціўся па праваслаўнаму, калі гэны бараніўся ад немцаў і палякоў, а гэты затрымліваў напор маскоўцаў і татар... Вось у якой абстаноўцы тварылася, лепей, выкавалася ідэолёгія так ліцьвіноў, як беларусаў. Ад рожніц ідэолёгіі адзін ужо крок да *рожных* дарог разьвіцьця.

Пакуль што ліцьвіны паказалі сьвету вялізарную цьвёрдасьць і дужую прасталінейнасьць ў палітыцы. Пры ўсёй цьвёрдасьці, якую адказныя прадстаўнікі беларускага грамадзянства аказалі, дамагаючыся заўсёды непадлегласьці і непадзельнасьці, у рэчах ня першай вагі прымушаны былі часам крыху ўступіць вымогам жыцьця, каб ня страціць шмат болей.

Падзеленая на тры часткі Беларусь вымагае, каб на ўсіх трох фронтах баранілі яе, а варункі барацьбы на кожным з іх саўсім розныя! Дадайце, што аб Беларусь, падзеленую рожніцаю веры на каталіцкую і праваслаўную, Масква і Варшава вядуць крывавы і някрывавы бой. Дык дзеля еднасьці Беларусы павінны лічыцца з асаблівасьцю літоўскіх мэтод барацьбы і для сябе вымагаць такога-ж становішча ад ліцьвіноў.

Мо' Вільня—найвялікшая перашкода да еднасьці літоўска-беларускай? Была-б яна перашкодаю, калі-б тая, ці іншая старана выключна хацелі валадаць Вільняю, але абодва дэмократычныя народы ўсякую выключнасьць адкідаюць як найгоршую пакусу і *нікога* з жыхароў Літвы і зьмежнай Беларусі не адпіхаюць ад супольнай працы для супольнай Бацькаўшчыны і супольнай яе сталіцы.

Дык літоўска - беларуская еднасьць і магчыма і патрэбна.

Ад. Саладух.

Нашыя дзеці.

Вучыцелька задала дзяцём напісаць кожнаму пра сваё жыцьцё. Свабода у пісаньні была дадзёна поўная, калі хто ня здолее апісаць сваё жыцьцё, хай узгумае пра які цікаўны выпадак.

Дзеці ўзяліся пісаць, і вось перада мною трыццаць лісткоў паперы, дзе запісана гаротнае дзяцінае жыцьцё. Усе запіскі блізка што падобны між сабой, бо ў кождай чуецца гораінядоля. Толькі некалькі дзяўчатак напісалі аб тым, як яны хадзілі ўлетку па краскі, па ягады, па грыбы, як то ў тэй, то ў гэтай ёсьць прыгожы сабачка ці каток, рэшта пісала вось што:

Надзежда Рандарэвіч, 9-х гадоў, кажа: Да вайны мне жылося ня так як цяпер, Мая матка была прачка, хадзіла на раку паласкацца, і я з ёю: мне было весела, добра, я бегала па берагу ракі, зьбірала каменькі. Потым тату ўзялі на вайну, мама захварэла і памёрла. Мне было надта дрэнна. Мяне ўзялі ў прытулак. Я ўжо прывыкла, але мне там нудна. Есьць у мяне бабуля. Толькі яна працуець і ёй некалі прыхадзіць ка мне.

Леў Высоцкі, 9-х гадоў, жаліцца: „Бацька мой выехаў у Амерыку, яму там добра. Матка была акушоркой. Мяне кінула ў чужых людзей. Сама, ня ведаю гдзе. Я жыву ў прытулку. Мне дужа нудна.

Жэня Захарава з жахам успамінае, як жыла яна ў Вільні за час нямецкай акупацыі. „Нацярпеліся мы і голаду і холаду. Жылі мы аднэй зупай і на тую часам ня было грошы. Сядзелі па тры дні ня еўшы".

Бедныя дзеці! Усей радасьці ў іх малым жыцьці тое, што „тады прыехаў бацька на купьцю, усяго купіў, нам было што есьці", што „пашлі з дзядзькамі на вёску праз лес, аж выскачылі дзьве лісіцы і пачалі лётаць па дарозе. Дзядзька кінуў у іх палкай, але не папаў. Пашлі далей, я, як успомню пра лісіц, мне весела станець і я сьмяюся і лёгка мне на душы".

Усе несправядлівасьці соцыяльнага жыцьця найбольш важкім каменем ляглі на дзяцей. Як можа ўспрыймаць душа дзіцяці тыя моральныя правілы, якія дыктуе яму школа, рэлігія, начальства, калі каб мець магчымасьць заплаціць за сваё вучэньне і пракарміцца, хлапец 12-х гадоў, адзін дзень чысьціць боты на вуліцы, а на другі толькі можа пайсьці ў школу. Калі „каб заплаціць за маё вучэньне, мама прадала боцікі, што мне выдалі ў камітэце". Калі прыходзяць у школу ня еўшы, і, як зьвяркі, пільнуюцца, каб сьцягнуць з лаўкі хлеб у больш шчасьлівага таварыща. Ідуць дамоў па вуліцах, міма вакон, поўных булак, хлеба, каўбас, цукеркаў і прыходзяць дамоў, у сьцюдзёную хату, дзе матка з галавы зьбілася, думаючы, чым іх накарміць. Бяда, бяда! І каб памагчы гэтай бядзе, каб узгадаваць нашых дзяцей здаровымі, чэснымі грамадзянамі мала міластынь амэрыканскіх камітэтаў, ахвяр ад людзей добрага сэрца, — трэба нешта большае, грунтоўнае, трэба перабудаваць усё жыцьцё

Л. Гарэцкая.

Мае успаміны.

Я радзіўся ў тысяча дзевяцьсот сёмым годзе. Калі мне было восем гадоў, у наша места прышлі немцы, і мы прымушаны былі пакінуць сваю родную вёску. Два месяцы мы бадзяліся па палёх і лясох. Пасьля мы паехалі ў Маладэчна, прадалі скаціну і выехалі ў Расею. Прыехаўшы туды, я захварэў, і мяне завязьлі ў бальніцу. Тата мой хадзіў на работу, а я з мамай займаўся гандлем. Там мы былі тры гады. Захацелася нам на родную старонку; вытрабавалі мы вагон і паехалі. Праз некалькі часу, прыехаўшы ў Смургоні, мы паехалі у вёску да дзядзі. Хлеба у нас ня было, і трэба было есьці траву. Як прышла польская вайна, майго тату забіў знарад, Мама ў той час была хворая, людзей нікога ня было, усе ўцяклі хавацца па бліндажох, бо кожны баяўся сьмерці. Так праляжыў мой тата ў гумне чатыры дні. На чацьверты дзень сталі страляць трохі радзей. Людзі сабраліся, абмылі, выкапалі дол і павязьлі хаваць. Я вельмі плакаў і ня верыў, што тата памёршы, — думаў, што ён сьпіць. Калі тату сталі хаваць,

і сталі страляць з кулямётаў, людзі паляцелі хавацца так і ня кончылі хаваць. Праз некалькі дзён, як стральба трохі абціхла, я пайшоў на магілу таты, абраўняў яе і доўга-доўга горка плакаў. Як мама папраўілася, мы пераехалі ў сваю вёску ў бліндаж, гдзе жылі і да гэтага часу. Цяпер я вучуся ў Вільні ў беларускай гімназіі.

Вучань 1-ае клясы
Беларускае Гімназіі
В. Янчуковіч.
1919 г.

Уласьці павінны быць беларускія.

Цярпеньня хваціць і-ткі крыўду пераможам. У каго такая вера — мусіць спадзявацца, што зьдзек астанецца ў памяці, але не без карысьці. Каб над намі ня было зьдзеку і крыўды, дык ня мелі-б мы гарту адстаяць сваё званьне, да якога кожны народ маець права і спадабаньне. Зьдзекуюцца над намі, над беларусамі, празываючы нас „простымі", і хамамі, і усяляк інакш—каму як спадабаецца. Крыўдзюць нас усякім спосабам,—і шчоту таму не набярэшся: так часта, так доўга!

А за што?

Вось з гэтага часу і прышло апамятаньне: бо за што-ж?..

За што?!

А за тое! Усё, што невядома чыё,
Трэба, каб усім было ведама, што наша ёсьць наша!

Мусім прызнацца да свайго, мусім сказаць што яно —

Беларускае.
Зямелька наша—Беларуская.
Гутарка наша—Беларуская.
Народ наш просты—Беларускі.
І ўласьці павінны быць—Беларускія.

Б—а.

Газэтны агляд.

Адмова беларускіх, жыдоўскіх, літоўскіх і нямецкіх нацыянальных арганізацый ад учасьця ў выбарах у Устаноўчы Сойм у Вільні вельмі нездаволіла польскую прэсу. Тут неяк усе польскія газэты: і эндэцкія, і „дэмократычныя", і нават наляпіўшыя сабе „соцыялістычную" наклейку — усе пагадзіліся і ўсе дружна лаюць беларусаў. „Мы вам, кажуць, і тое, і гэтае, і сёе,— а вы ані-ні"!

Вялізарны артыкул напісала „Gazeta Krajowa". Нават два: адзін — „Ашмянчука", каторы так „добра" знае беларускія справы, што грамадзяніна Тарашкевіча узвёў на становішча старшыні Беларускага Нацыянальнага Камітэту, Другі—рэдакцыйны, закончаны заявай, што калі беларускія інтэлігенты, найлепшыя сыны нашага народу, не пайшлі на словы сваіх „найлепшых прыяцеляў", дык трэба зьвярнуцца да „здаровага мужыцкага розуму": мужыком, бач, лягчэй будзе растлумачыць, якая ім карысьць ад выбараў, бо тыя мястовыя віяк ня хочуць зразумець і аценіць усяе ласкі, якая на іх сплывае...

А вось газэта „Przełom"—падгалосак пана Заштовта, члена ўрадуючай камісіі, які называе сябе польскім „соцыялістам", — дык тая проста лаець і жыдоў, і беларусаў. І гміна жыдоўская, і Беларускі Нацыянальны Катэт ня маюць ужо права прамаўляць у справе выбараў!

Палаянкі польскіх нацыяналістаў ці то начапіўшых сабе на лоб надпіс: „дэмакраты", ці нават: „соцыялісты",—для нас ня цікаўны. Дый калі газэта пана Заштовта кажа, што беларускія дзеячы— гэта „збанкроціўшыся, палітыкоманы" і імі кіруе толькі іх амбіцыя, — то вельмі лёгка можна было-б яму напомніць нешта аб міністэрскім партфэлю, да якога дапасоўваецца ўся тактыка так званых „пэпэсаў Беларусі і Літвы"... Цікава адзначыць затое іншую справу. Гэта — тое, што, пакуль адносіны беларусаў і жыдоў да выбараў у сойм былі невядомы,—дык урад Сярэдняе Літвы разам з панамі Заштовтам прызнаваў і Беларускі Нацыянальны Камітэт, і жыдоўскую гміну за правамочнае нацыянальнае прадстаўніцтва: да іх граф Грабоўскі, галава цантральнае выборчае камісіі, офіцыяльна на паперы зьвярнуўся з прапазыцыяй даць сваіх прадстаўнікоў у гэную самую цантральную і ў абвадовыя выборчыя камісіі!

У партыі, якой выдаецца „Przełom", істнуе пагляд, што грамадзянства павінна гаварыць з урадам заўсёды толькі арганізована—праз сваіх прадстаўнікоў, добра ведаючых тую справу, аб якой ідзе гутарка. Болей таго: калі дзе на фабрыцы узьнімаецца конфлікт між работнікамі і фабрыкантамі і пачынаецца забастоўка, то з боку работнікаў выступае толькі забастовачны камітэт. Работнікаў, каторыя йдуць на ўгоду з фабрыкантамі паміма камітэту, называюць „штрэйкбрэхерамі" і кляймяць пагардай.—З беларусамі здарылася нешта падобнае да забастоўкі ў адносінах да тымчасовае ўрадуючае камісіі: беларускі камітэт адмовіўся ісьці на выбары ў сойм. І вось орган польскіх „соцыялістаў" скупляны аб тым, каб-такі знайсьці беларускіх мужыкоў „штрэйкбрэхараў", якія-бы пайшлі на гэныя выбары!

Дый гэта ня ўсё. У артыкуле аб жыдох і беларусах „Przełom" вымагае ад нас, каб мы йшлі на выбары ў сойм пры ўсялякіх варунках. А на тэй жа страніцы газэты ў першым артыкуле піша даслоўна гэтак:

> «Пара ужо заявіць выразна і без ніякіх агаворак, што будучый сойм мае быць соймам самастанаўленьня, уласьці каторага нельга нічым наперод зьвязаваць. Толькі у такі сойм насяленьне Сярэдняе Літвы пашле сваіх прадстаўнікоў».

Вось мы і пытаемся у паноў Заштовтаў: а калі гэта ня будзе заяўлена выразна,—дык і вы, панове, адмовіцеся ад выбараў?

Для нас усе выразна і ясна ўжо цяпер. Ясна, што беларусы пры істнуючых варунках ня будуць мець магчымасьці выявіць на выбарах сваю поўную волю. І мы ня йдзем выбіраць. Гэта нашае права.

Чаму-ж паны польскія „соцыялісты" ня прызнаюць гэтага права за намі і жыдамі, а прызнаюць яго толькі за сабой?

І чаму „Przełom" мае сьмеласьць сам прамаўляець ад імя ўсяго насяленьня краю!?

Г. Б.

Дзіўная загадка.

У № 2 газэты „Słowo Żołnierskie" чытаем:

> «Беларускае Слова», якое выходзіць у Горадні бадай што-дня разглядае пытаньне аб польска-беларускіх адносінах і стараецца знайсьці спосаб згоднага супольнага жыцьця гэтых двух народаў.

Далей газэта наракае, што за такі добрым прыкладам ня хочуць ісьці беларускія часопісі ў Вільні,—розныя „Кгупісу", „Нівы", „Думкі".

Каб памагчы газэце разглядаць гэту дзіўную загадку, падаем з дайшоўшага да нас нумэру „Беларускага Слова" з 20 сьнежня гэткую рэдакцыйную заяву:

> Сягоньня мы атрымалі ад п. Горадзенскага Старасты заведамленьне аб тым, што газэта («Беларускае Слова») будзе спынена уладамі, а рэдактар пацягнуты пад суд за тое, што нібы то газэта наша перашкаджае супольнаму згоднаму жыцьцю розных нацый і клясаў, і затое, што яна нібы падкопу аўторытэт цывільных уладаў...

Песьня.

Па вузкіх палосках, па нівах
Ляціць яна ў сумную даль
І чутны ў яе пералівах
Заўсёды ці смутак, ці жаль.

Ня шэпчуць ў задуме бярозы,
Ня жаліцца рэчцы чарот, —
Не, гэта адвечныя сьлёзы
Свае вылівае народ...

Ня хіліцца ў полі каліна,
Вітаючысь з яснай зарой, —
Не, гэта гаруе дзяўчына
Аб долі гаротнай сваёй.

Ня ветры у полі шырокім
Панура і глуха шумяць, —
Не, жней гэта горам глыбокім
Цягучыя песьні зьвіняць...

Відаць, што гаротна іх доля,
Што шмат у іх жыцьці клапот,
Бо ў сьпевах нячутна ніколі
Вясёлых ці радасных нот.

Натальля Арсеньнева.

1920 г.

ВЕРШ.

Ня відзець табе, беларус мой,
Гадзінкі той сьветлай ніколі.
А прыдзецца зморшчыцца толькі
Ад цяжкай сардэчнай, брат, болі.
Пры стражніках царскіх цярпеў ты,
Цябе старшыня панукаў,
Бізунчыкураднікаў часта
На худзенькім карку гукаў.
А ты толькі ручкай закрыеш
Худзенькі заросшы свой твар,
І моліш яго: „Мой паночак!
Хаця-ж ты па ім ня удар!"
Аб земскіх ды приставах мовы
Ніколі тут добрай ня быць.
Ці-ж мала паплакалі ўдовы?
Хто можа іх лёгка забыць?
Калі вас людзьмі яны звалі?
Калі ты ў судох выйграваў?
Яны твайго гора ня зналі,
Хоць часта з прашэньнем бываў.
— „Скародзія іх ня прымаюць! —
Архангел на ганку крычыць, —
Работы бяз вас, дурняў, маюць,
Ды дайце-ж вы ім адпачыць!"
Калі-ж табе рай адапрэцца
І скажаш, хто чым абіжаў,
Дык ён толькі ў вус засьмяецца,
Бо той добра ручку нажаў!
Нічога тады не паможа:
Ці плач, ці у ногі цалуй —
Багаты усё зрабіць можа,
А ты тут пачуеш: „Валуй!
Удод ты, аплэвух брухаты,
Падлогу напэцкаў—глядзі!
Ідзі, абарванец, да хаты,
А не,—у турме пасядзі".
Цябе толькі той, брат, ня мэнчыў,
Хто мэнчыць ужо не хацеў,

Пётра Прадуха.

Пад Новы Год.

Вечар. Усе паклаліся ўжо спаць, толькі мама і я ня сьпім. Заўтра Новы Год, а бацька яшчэ перад Калядамі выехаў і не дае аб сабе ніякіх вестак. Мама дужа непакоіцца: яна ходзіць па хаце і моліцца ў паўголаса, а я сяджу у вялікім фотэлі перад пылаючым камінкам, слухаю мерны, ціхі голас маткі, і нешта дзіўнае роіцца ў маей сямёх-гадовай галаве. За вакном і ў коміне жаласна енчыць вецер. Жудасна неяк зрабілася мне, я ўздрыгнула і аклікнула маму. Яна падыйшла да мяне і пагладзіла па галаве.—„Матулька,—пытаюся я, — хто енчыць так жаласна за сьцяной?" — „Вецер",—адказывае маці.—А ці ён жывы? вялікі?"—„І жывы, і вялікі",—кажа маці і усьміхаецца.—„Мне страшна, матулька! Сядзь каля мяне і раскажы, хто ён такі і чаму так енчыць".

Маці прысела на фотэль, прытуліла мяне да сябе і ціхім ласкавым голасам пачала раскадываць фантастычную гісторыю ветра.

Радзіўся ён разам з золакам раньняй вясной. Укруг было ціха. Адна за аднэй гасьлі ў далёкім небе залатыя зоркі. Пабялеўшая ад раньняга холаду зямля яшчэ крэпка спала, а ён зьявіўся малады, дужы, і ціха, плаўна пачаў падымацца ўгору. Вось ён абвіў цёплым дыханьнем маладую бярозку, негім пацалункам разбудзіў бурыя пучочкі. Салодка ўздрыгнула бярозка ад нечаканай ласкі, саромліва апусьціла свае галінкі. А ён ужо падняўся высока ў неба і глядзіць, аглядаецца, скуль сонейка ўзыйдзе. На ўсходзе дружнай грамадою сабраліся рожавыя вобалачкі, не даюць праходу залатому сонейку. Лёгкім махам загнаў ён іх далёка за край неба. Ярка, радасна ўсьміхнулася сонейка і свой першы прамень аддало маладому ветру. Прагавіта схапіў ён багаты дар і прытчэй сокала зьляцеў з ім на зямлю. Дзіўна ажыло, замігцела, заірдзелася усё ўвакруг; вясёла запялі птушкі, шумна загаманіў шэры лес; а ўсё разам зьлілося ў адзін магутны, радасны кліч: „Вясна, вясна прышла"! Весела жылося ад гэтага часу стокрылатаму ветрыку! Як толькі першы прамень золака нячутна празрываў цемень ночы — ён ужо ня спаў. Ен ціха перабіраўся з галінкі на галінку, ветла, пахіляўся над сьпячымі птушкамі і таёмна шаптаў ім нешта; а тыя з радасным зьдзіўленьнем шырока адчынялі маленькія вочкі і як згаварыўшыся пачыналі пяяць і залівацца на ўсе лады. Вецер зганяў усе песьні ў адну магутную мэлёдыю і нёс яе высока ў сінюю, нязьведаную даль. Сярод поля цьвітучага стаіць дзіцё і глядзіць вялікімі глыбокімі вачыма ў сьвет, і слухаець, і дзівуецца, і зразумець ня можа, хто носіць па сьвеце магутную песьню? хто калыша сінія васількі ў жыце? Хто так нізка гне кволую былінку? А вецер-дуронік падбег да дзіцяці, разьвеяў залатыя кудры, абняў адкрытую шыйку. Дзіцё адкінула галоўку назад і звонка засьмялася, а вецер і сьмех гэты падхапіў і панёс далёка за рэчку, да зялёнага гаю.

А ў вечары, калі паволі ўсё сьціхала, а на цёмным небе часьцей і часьцей загараліся яркія зоркі — вецер ня спаў: ён забіраўся на самыя верхавіны высокіх ліп і ўсю ночку шаптаўся там з маладымі лісточкамі.

А калі серабрысты месяц выплываў на сярэдзіну неба, і да яго нясьлася чароўная песьня салаўя,—вецер падхопліваў і песьню і серабрысты прамень месяца і нёс у расчыненае ваконца сумнай дзяўчыны. Ато ляцеў ён да рэчкі, дзе сьветлыя празрыстыя цені ціха калыхаліся над соннай вадой. Там разьбіваўся ён на тысячы крылак, абнімаў імі лёгкія цені і да самай раніцы кружыўся з імі, вадзіў карагоды, кідаў чары на людзей.

А калі чорныя хмары зьбіраліся на небе і закрывалі ад нас яснае сонейка,—ён грозна падніамаўся высока да самых хмар і разьбіваў іх, і разьвеіваў. Прыстыджаныя разьбягаліся яны ўва ўсе бакі і хаваліся за горы, за далёкія лясы.

Доўга гуляў і забаўляўся так вецер. Аж раз, змарыўшыся, прышоў ён у стары цёмны бор, каб супачыць. Нізка пакланіўся бор магутнаму госьцю, мягка разаслаўся перад ім зялёны мох. Расьцягнуўся вецер і заснуў, і доўга спаў...

І праснуўся вецер, і хацеў падняцца ў высь, і хацеў абняць зноў стройны стан маладой бярозкі. Але дзе-ж яна? дзе высь далёкая? дзе зоркі? Няма адказу! Толькі скрозь цемру густую злосна хіхікаюць струйкі даждку, толькі чуецца ціхая жальба пажоўклых, апаўшых лістоў. Зразумеў вецер! Ен зароў, як дзікі зьвер, размахнуў магутныя рамены, прыгнуў да зямлі стары бор. — „Здраднік! што-ж не разбудзіў!" Застагнаў, заенчыў ад болі стары бор. Напрасна! Нямаш яму пашчады! З дзікім выцьцём і гіканьнем носіцца вецер у бары і гне да зямлі сталетнія сосны, і з трэскам ламае тоўстыя галіны. Душна, цесна стала ветру. Як разьяраны зьвер выскачыў ён з бору, разьвярнуўся ўва ўсю шырыню цемнай ночы і памкнуўся. Проч, проч з дарогі! усё разьнясе, усё разьвее! Там, на краі бязьдоньня цямнеецца бяроза. Туды! туды! І падпоўз да яе безгалосым смаўжом і абвіўся ядавітай зьмяёй і злосна прашыпеў: „Дзе? дзе?"—Маўчыць бяроза, хістаецца і яшчэ больш цямнеець, яшчэ больш сьцюдзёныя сьлёзы закапалі з павіслых галінаў. Прыціх вецер, прыслухаўся, разаслаўся тонкай плёнкай, прытуліўся да чорнай, мокрай зямлі і жаласна заплакаў. — „Плач, вецер, плач! аб загубленым шчасьці, аб загубленай вясьне". „Аб загубленай? Ніколі!" Лютым зьверам ускочыў ён з зямлі, скруціўся ў высокі, магутны стоўп і віхрам панесься ў чорную даль. Там, дзе дарогі разходзяцца, стаіць дуб векавы. З сумнай павагай глядзіць ён ў даль; ён чуе сьвіст і роў ветра і адважна чакае лютага ворага. І прышоў люты вораг, і абхапіў яго кругом, і пачаў гнуць ува ўсе бакі, і рваць з зямлі, і ламаць галіны. Доўга трымаўся дзед векавы і... разам раздаўся глухі трэск, уздрыгнула зямля. Астанавіўся на хвіліну вецер, а пасьля з новай сілай пачаў рваць, і кідацца. Зноў трэск, і быццам струны разьбітай скрыпкі пачалі рвацца адзін за адным моцныя карані дуба. Яшчэ адзін крапчэйшы напор, і магутны дзед, векавая краса палёў, з шумам і стогнам лёг на зямлю. Зірнула чорная ляпа зямлі, а над ёю паднялося чорнае, уродлівае карнявішча дуба. Глянуў вецер, прызадумаўся, выцягнуўся уздоўж і з ярасьцю памкнуўся зноў у цемру. Га, га, га, га-а! грозіць ён усім і скача ў бакі і зрывае стрэхі, і дзікім рогатам пужае падарожных.

Цёмна, цемна і ня відаць нічога! толькі лахманы чорных хмар, быццам стая чорных груганоў дзіка мкнецца за ветрам, толькі чорныя сілуэты дрэў хістаюцца і стогнуць. І ня ведае вецер, куды кінуцца, куды бегчы далей. Сіратліва прытуліўся ён да скалы і доўга, жудасна завыў. А там з-за скалы падцікаўся новы вораг. Няпрыметна абкружыў ён цесным, халодным абручом, і усё замёрла, усё пахаладзела. Яшчэ адзін апошні працяжны гук праляцеў над амярцьвелай далінай і замёр недзе далёка ў лесе.

Весела замігцелі ў паветры легкія, белыя зоркі, тоўстым слоем пакрылі яны зямельку, а пад іх белым мірным пакрывалам сьпіць спакойна змучаны вецер"...

Я падышла да вакна. Вецер сьціх, сьнег перастаў падаць і ў ваконца глянула яркая зорка. — „Што гэта за зорка?"—спыталася я ў мамы. Яна усьміхнулася і сказала: „Гэта Новы Год нарадзіўся, дай-жа, божа, каб ён нам цэлы год сьвяціў так ярка. А цяпер, дачушка, ідзі, ідзі ўжо спаць". Але-ж я не магла заснуць. Мне крэпка балела сэрца з жаласьці да ветру, а праз вакно маніла да сябе яркая зорка.

Ганна Душэўская

ШТОДЗЕННЫЯ ВЕСТКІ.

Чацьвер, 30-га сьнежня 1920 *г.*

Плебісцыт у Віленшчыне. Рада Лігі Народаў выслала польскаму дэлегату Падэрэўскаму пісьмо, у якім паведамляець яго, што пастанавіла правесьці плебісцыт паміж Літвою і Польшчаю на спрэчных тэрыторыях, уключаючы сюды і Вільню. Рада пытаецца, ці можаць яна рахаваць на поўную падмогу ад польскага ўраду ў справе згоды ген. Жэлігоўскага на ўсе спасабы, якія Рада прызнае патрэбным ужыць. Гэтыя спасабы будуць датыкаць разбраеньня і зьмяншэньня войскаў ген. Жэлігоўскага, а таксама зьменаў у вадміністрацыі Віленшчыны. Рада не зацьвердзіць такога плебісцыту, які быў бы зроблены пры варунках, не даючых поўнай гарантыі заінтэрэсаваным старанам.

Дэмобілізацыя войскаў ген. Жэлігоўскага. Варшаўскія газэты друкуюць поўную адказную ноту Домбскага ў справе Віленшчыны. У ёй, між іншым, гаворыцца, што „ген. Жэлігоўскі пачаў дэмобілізацыю узброеных сілаў, якія знаходзяцца пад яго камандаваньнем,—згодна з указаньнямі ад Лігі Народаў".

Нямецкія чарнасотнікі. У Нямеччыне знайшлі вялізны склад усялякага аружжа, якое належыць тайнай арганізацыі нямецкіх рэакцыянэраў.

Папа супроць палітыкі. Рымскі Папеж забараніў духоўным асобам робіць прапаганду на плебісцытнай тэрыторыі і карыстаць з гэтай мэтаю касьцёламі і парахвіяльнымі будынкамі.

Нацыяналізм у Чэхіі. Значаньне Чэскай рэспублікі ў эўропэйскай палітыцы абнізілася праз нямецкія і славацкія непарадкі. З гэтае прычыны Антанта яшчэ раз зьверне ўвагу на пытаньне аб нацыянальных меншасьцях у Чэхіі, якія войстра дамагаюцца сваіх правоў.

Паўстаньні на Украіне і Кубані. Паведамляюць, быццам украінскі атаман Цюцюнік забраў ст. Разьдзельную, а атаман Мардалевіч забрэў Умань. У Тамані хаваецца значная лічба казакоў, якія, нібы-та, чакаюць толькі прычыны, каб зноў пачаць змаганьне з бальшавікамі.

Рэволюцыя ў Афрыцы. У Алжыры і Тунісе, як паведамляе „Правда", шырыцца рэволюцыйны рух. Насяленьне дабіваецца нацыяналізацыі зямлі.

Падзеі на Каўказе. Урад Арменіі абвесьціў, што не прызнае Сеўрскага трактата. З урадам турэцкіх нацыяналістаў армянскі бальшавіцкі ўрад зрабіў умову, водле якой гарантуецца незалежнасьць Арменіі. У Баку стаіць ажно тры дзівізіі чырвонага войска.

Грузінскі міністр Гегечкоры заявіў, што адносіны між Грузіяй і Расеяй не пагражаюць абы-якой небасьпекай. Грузінскі ўрад паведаміў бальшавіцкі ўрад, што грузінская мобілізацыя адбылася выключна для абароны незалежнасьці Грузіі.

Беларускія паны і Амэрыка. Перад ад'ездам з Варшавы амэрыканскага сэнатара Мак Карміка, у яго была дэлегацыя ад паноў з „польскіх крэсаў". У склад дэлегацыі ўваходзілі. А. Лядніцкі, В. Васілеўскі, Ст. Горват, А. Сабанскі, Сд. Падгорскі, гр. Ледахоўскі і Пнеўскі. Мак Кормік на іхныя просьбы адказаў што экономічную дапамогу Амэрыка можа даць, але ваеннай помачы хай яны ня просяць.

Пятніца, 31-га сьнежня 1920 *г.*

Пагалоскі аб згодзе між Польшчай і Літвою. У жыдоўскай газэце „Unser Tog" зьявіліся непадобныя да праўды весткі, быццам літоўская дэлегацыя ў Варшаве дайшла з Польшчаю згоды, але ўмовы яшчэ не падпісала. Па гэтай умове Літва, нібыта, мае быць у федэрацыі з Польшчаю.

Пілсудзкага запрашаюць у Парыж, каб прыехаў у пясяродку студня абгаварыць розныя важныя пытаньні, між іншым, аб палітычнай і экономічнай згодзе Польшчы з Францыяй.

Канец д'Аннунціо. Урадовыя італьлянскія войскі ген. Кавіглія забралі Фіуме. Частка войскаў д'Аннунціо перайшла на бок урадовых войскаў.

Забастоўкі ў Нямеччыне. У асяродкавай Нямеччыне выбухнула генаральная забастоўка. Месты засталіся без сьвятла і вады, рух спыніўся, гандлёвыя ўстановы зачыніліся. Работнікі пакідаюць капальні, робяць дэмонстрацыі. У Бэрліне адбылося шмат мітынгаў безработных, якія вымагалі павялічэньня падмог, а таксама аднаразовай усім, хто ня маець працы.

Бэрлін, 29 сьнежня (Орыент). Камісія комунікатаў нямецкага сойму адмовіла нямецкім зялезнадарожнікам у падвышэньні заработка. Прафэсіянальны хаўрус чыгуншчыкаў з гэтае прычыны пагражаець агульнай зялезна-дарожнай забастоўкай ува ўсёй Нямеччыне.

Чэскія гвалты ў Славакіі. З Кракава ад 27-га сьнежня паведамляюць, што адтуль выяжджае дэлегацыя славакаў у Парыж, каб паказаць французскім і іншым палітычным дзеячам, якія гвалты пануюць у Чэхіі над славакамі. Славацкая дэлегацыя вязець з сабою дакумэнты аб гэтых чэскіх гвалтах.

Малая Антанта. Румынскія газэты паведамляюць, быццам Малая Антанта ўжо арганізавалася. У склад яе пакуль што ўваходзяць: Польшча, Румынія, Чэха-Славакія і Сербія. Малая Антанта быццам маець задьверджаньне ад Англіі і Францыі.

На Украіне. Газэты ўжо паведамляюць, што на поўдні Украіны запанаваў спакой. У Падольскай і Кіеўскай губэрні яшчэ ходзяць супроць-бальшавіцкія аддзелы.

Хаўрус між Італіяй і Чэха-Славакіяй. Між італьлянскім і чэха-славацкім урадамі вядуцца перагаворы аб тым, каб зрабіць абаронна-наступацельны хаўрус.

Пачатак рэволюцыі ў Румыніі. З Бухарэшту паведамляюць, што заарыштавана шмат людзей, якія пасыкаліся разбурыць румынскія нафцяныя промыслы. Румынскі ўрад вызначыў вялікую нагараду за даказ на вінаватага ўва ўзрыве бомбы ў сэнаце. Арыштуюць усіх соцыялістаў. Арыштавалі вядомага соцыяліста Стэфана, які ня дужа даўно ўцёк з румынскай турмы.

Субота, 1*-га студня* 1921 *г.*

Плебісцыт. Гданск, 28 сьнежня „Danzinger Zeitung" паведамляе з Коўні што палкоўнік Шардыні паслаў пісьмо літоўскаму ўраду аб тым, што зялезнадарожная лінія Вільня-Дзьвінск прызнана за Польшчаю, а таму плебісцыт можа быць зроблены толькі на захад ад гэтае лініі. Літоўскі ўрад адмаўляецца ад плебісцыта ў Віленшчыне.

Англія і Амэрыка. У Лёндын прыйшлі весткі аб сур'ёзных непаразуменьнях між ангельскім і амэрыканскім урадамі з-за эксплёатацыі нафцяных крыніц у Месапатаміі, Персіі і Мексіцы.

Расея і Англія. Ангельскі ўрад падаў расейскаму ўраду чатыры грунтоўных артыкулы, пасьля прыняцьця якіх расейскімі народнымі камісарамі магчыма будзе заключэньне гандлёвае ўмовы: 1) Расея і Англія абавязуюцца ня мець ваенных дзеяньняў адна супроць аднэй; 2) абменіваюцца палоннымі; 3) і 4) артыкулы вылічаюць віды тавараў, якімі будуць абменівацца Расея і Англія.

Расея і Галяндыя. Галяндзкі старшыня міністраў заявіў у сойме, што прыватны гандаль з Савецкай Расеяй грамадзянам Галяндыі дазваляецца.

Расея і Амэрыка. З Вашынгтона паведамляюць, што міністр грашовых спраў у Злучаных Штатах даручыў апрацаваць праграму для аднаўленьня гандлёвых і камунікацыйных зносін з Расеяй.

Савецкая Арменія. Новы ўрад Арменіі канфіскаваў прыватную ўласнасьць, адмовіўся прызнаваць гаспадарсцьвеныя даўгі і заявіў, што ня лічыцца з трактатам у Сеўры.

Эстонія і Расея. У Рэвель прыйшлі трывожныя весткі аб зьбіраньні баль-

шавікамі войска на эстонскай граніцы. У працягу лістапада і сьнежня ў Пскоў прыбылі тры палкі выключна з эстонскіх камуністаў.

. Грэцыя. Агенцтва Вольфа паведамляе з Афін, што князь Георг грэцкі паедзе 29 сьнежня ў Парыж, каб давесьці Антанце, што Грэцыя будзе і далей рабіць палітыку Венізелоса і можаць даць у гэтым гарантыі.

Польшча. Старшыня міністра Вітос запрапанаваў генералу Сікорскаму портфель міністра апровізацыі.

Нядзеля, 2 студня 1921 *г.*

Дзеля таго, што дзень пасьлясьвяточны, газэты ня выйшлі.

Панядзелак, 3-га студня 1921 *г.*

Клопат у Рызе. „Русспресс“ падае весткі аб тым, што бальшавіцкія ваенныя прыгатаваньні на заходняй граніцы выклікаюць трывогу ў урадовых колах Лацьвіі.

Румынія і Венгрыя. З Парыжа паведамляюць, што румынскія пасольствы ў Лёндыне і Парыжы перадалі 29-га сьнежня ангельскаму і францускаму ўрадам ноту, у якой заяўляюць аб ваенных прыгатаваньнях у Венгрыі процiў Румыніі. Венгры зьбіраюць войска ўздоўж румынскай граніцы.

Нямеччына не пакараецца. Нямецкі міністр заграничных спраў і старшыня нямецкай дэлегацыі на конфэрэнцыі паслоў даведаліся 29 сьнежня двойчы паслоў Францыі, Англіі і Італіі і паведамілі аб тым, што нямецкі ўрад адкінуў прапазыцыю аб разбраеньні грамадзкай міліцыі.

Антакта пагражае. Антанта паслала нямецкаму ўраду ультыматум, у якім не згаджаецца на адвалочкі ў разбраеньні нямецкае міліцыі і пагражае, калі ня так, забраць ня толькі Рурскі басэйн але і Баварыю.

Пошасьць у Расеі. Маскоўскія „Известия“ паведамляюць, што з студня да кастрычніка ў Расеі запісана 4 міліёны прыпадкаў плямістага тыфусу, гэтулькі-ж—брушнога тыфуса і $1^1/_2$ міліёна паваротнага тыфуса.

Францускія соцыялісты за III Інтэрнацыянал. Парыж, 29 сьнежня (ПАТ). Соцыялістычны конгрэс у Туры большасьцю 3008 галасоў супроць 1022 прыняў рэзолюцыю аб далучэньні да Маскоўскага Інтэрнацыянала без абы-якіх агаворак.

Румынія і Расея. Ангельскія газэты пішуць, быццам на румынскай граніцы бальшавікі сабралі 12 дывізіяў войска.

Аўторак, 4 студня 1921 *г.*

Літва і Польшча. З Коўны паведамляюць, што польска-літоўскія перагаворы пачалі замінацца спорками аб Вільні. Магчымасьць згоды пакуль што адсуваецца. Абгаварываюцца толькі другарадныя пытаньні.

Плебісцыт. Жэнева, 31 сьнежня (Е. Е.). Хаўрус таварыстваў Чырвонага Крыжа меркаваў, як падрыхтаваць лекарскую службу пры міжнародных аддзелах, што паедуць у Віленшчыну.

Літва і Англія. Сэр Кроўс, гаворачы аб літоўскім пытаньні, заявіў, што яно знаходзіцца цяпер у гэткім стане, што ангельскі ўрад валей бы зусім у яго не мяшаўся, бо ў тым пытаньні ён абсолютна нічога не разумее. Англія баіцца, каб у літоўска-польскую спорку не ўмяшаліся бальшавікі.

Англія і Расея. Савецкі ўрад паклікаў Красіна з Англіі, бо ангельскі ўрад мяняе сваю пазыцыю, дык савецкаму ўраду трэба параіцца з сваім пасланцом.

Англія і Японія. Водле англа-японскай умовы, Англія ня мае абавязкаў памагаць Японіі, калі-б тая пачала вайну з Амэрыканскімі Злучанымі Штатамі.

Кароль грэцкі Канстантын. З Базеля паведамляюць, што консулы Англіі, Амэрыкі і Італіі ў Афінах дасталі загад аднавіць зносіны з грэцкім урадам. Гэта ёсьць прызнаньне нова-вернутага грэцкага караля. Толькі Францыя не зрабіла яшчэ ў той справе пастановы.

Лацьвія і Расея. Лацьвійскі ўрад афіцыяльна зьняпраўдзіў весткі аб зьбіраньні бальшавікамі войска на лацьвійскай граніцы.

Амэрыка. Прафэсіянальны хаўрус партовых і марскіх работнікаў абвесьціў забастоўку.

Беларусь. Масква, 1-га студня. Беларускія паўстанцы, якія апынуліся ў крытычным становішчы, абкружаны чырвоным войскам.

Серада, 5-га студня 1921 *г.*

На Польска-Літоўскай конфэрэнцыі ў Варшаве. З заграніцы паведамляюць, што прадстаўнікі Літоўскай Рэспублікі падалі польскім прадстаўнікам ноту. У тэй ноце 13 артыкулаў, з якіх важнейшыя гэткія: 1) прызнаньне Літвы de jure; 2) прызнаньне Польшчай граніц Літвы, абазначаных літоўска-бальшавіцкім трактатам ад 12 ліпня 1920 г.; 3) нэйтралітэт Літвы ў магчымых войнах Польшчы з яе суседзямі; 4) вольны транзіт для Польшчы на тэрыторыі Літвы; 5) прызнаньне Польшчай Вільні за сталіцу Літоўскае Рэспублікі.

Літва і Лацьвія. Адбылося першае паседжаньне літоўска-лацьвійскай гранічнай камісіі. Літва мае прэтэнсіі на Палангу і ваколіцы Дзьвінска.

Расея і Польшча. Іоффэ прыслаў ноту Домбскаму, у якой заяўляе аб парушэньні нэйтральнай паласы на ўкраінскай граніцы.

Украіна. Украінскія паўстанцы забралі м. Пераяслаў.

Экономічны Аддзел.

Многаўладзтва у апрaвізацыі

Уся наша апрaвізацыйная справа, знаходзіцца цяпер ў розных руках, робіцца парознаму і вядзець да страшэннай плутаніны.

Як высьветлілася ў апошні час, тавары для горада і вёсак атрымліваюць гэткія арганізацыі: 1) Дэпартамэнт Апрaвізацыі, 2) Інтэндантура, 3) Магістрат гор. Вільні, 4) Віленскі Саюз Коопэратываў, 5) Централя Рольніча-Гандлёвая і 6) Камітэт Абароны Крэсаў (К. О. К.). Кожная з гэтых апрaвізацыйных арганізацый вядзе сваю ўласную апрaвізацыйную палітыку і ўсе ўмесьце яны ня маюць сувязі паміж сабой. Робіцца канкурэнцыя на мясцох закупак, не пляново ідзе і разьдзел прадуктаў. У Варшаву, Гданск адразу зьяжджаюцца чуць ня ўсе гэтыя арганізацыі і паднімаюць спросам цэны, тое самае здараецца і пры падзеле, калі прадукты атрымліваюць часта тыя, каму ня так яны пільна патрэбны.

Дэпартамэнт Апрaвізацыі ў гэтай апрaвізацыйнай плутаніне займае дужа нявыразнае становішча.

У староньцы завялося такое апрaвізацыйнае многаўладзтва, якое робіць дужа вялікую шкоду сялянству і жыхарам места.

Напрыклад: вайсковая ўлада сама апрaвізуецца, устанаўлівае ня пытаючыся Дэпартамэнта Апрaвізацыі цэны на прадукты; робіць саўсім не пляново, а гдзе ёй уздумаецца, рэквізіцыі; ў тым раёне, гдзе вайсковыя часьці робяць закупкі і рэквізыцыі, часта недазваляецца больш нікому займацца такой самай закупкай. Адным словам гэта ёсьць такая сфэра ў якую „Цывіль“ ў асобе Дэпартамэнта Апрaвізацыі не дапушчаецца, а гэта значыць, што апошні ня ведае, што ў яго робіцца пад носам.

Як дзеліць Пазнаньскія і Варшаўскія дары Магістрат м. Вільні, вядома толькі яму аднаму. У адрэс Магістрата палучаецца соль, мала патрэбная месту, але дужа патрэбная вёскам, — гдзе яна дзяецца, Дэпартамэнт Апрaвізацыі ня ведае. Магістрат сам вядае гандаль заменны, але якую норму ён устанаўляець, ці такую самую як Дэпартамэнт,—нікому невядома.

Яшчэ коопэратыўныя Саюзы як: Віленскі Саюз Коопэратываў і Цэнтраля—знаходзяцца ў так сказаць: нейкім „падчыненьні“ Дэпартаменту, але дзякуючы дужа вялікаму ліку апрaвізацыйных органаў і плутаніне, якая цяпер здарылася, дзякуючы канкурэнцыі і асобнай прадвыбарнай апрaвізацыйнай палітыцы, гэтыя коопэратывы ня могуць што-небудзь зрабіць у значнай меры.

„Камітэт аброны Крэсаў“, атрымлівае прадукты (соль і інш) беспасрэдня з Варшавы, яўляецца органам палітычным і саўсім зразумела, што ён рассылае свае вагоны па ўсіх станцыях сам, сам устанаўлівае цэны і нормы тавараабмена і задавальняе селян патрэбнымі ім прадуктамі

Калі многа нянек, дык заўсёды дзіцё бяз вока! Так і тут. Як многа арганізацый бярецца задавальняць сялянства, дык палучаецца, што ў адно месца чуць ня ўсе адразу пасылаюць многа продуктаў, а ў другое месца не даюць нічога, і селянства застаецца не задаволена і наракае.

Да чаго давядзець гэта плутаніна—сказаць пакуль, што цяжка, але, відочна, добрага нічога з такой апрaвізацыйнай палітыкі ня выйдзе.

Тавараабмен з заграніцай.

Як вядома, Урадовая Камісія не маець у дастатку грошы, каб на апрaвізацыю края і горада Вільні даць стольні, колькі для гэтага патрэбна. Выхад з такога палажэньня шмат хто відзіць у тым, каб атрымаць якія-небудзь грошы ў Варшаве і на гэтыя грошы купіць прадукты; ці каб замест грошы атрымаць проста прадукты.

Што ж рабіць?

Выйсьце з вялікім усьпехам можна было-б лёгка знайсьці ў тавараабмене з заграніцаю. У Сярэдней Ліцьве ёсьць у значным ліку лішкі гэткіх прадуктаў: шарсьціньня, лёну, альнянога семя, касьцей, грыбаў сушоных і г. пад. З вялікай ахвотай пад гэтыя тавары далі б і грошы і прадукты, бо гэта нашае багацьце патрэбна ўсім. Напрыклад у Варшаве дужа ў цане сушоныя грыбы і іх там не дахватка, але ёсьць соль, а ў нас на вёсках сколькі хочаш ёсьць грыбоў, але няма саўсім солі. Тое самае і з карасінам, табакаю, цукрам, экспорт тавараў павінен быць высунены ў нас на першы чарод, бо толькі маючы што — небудзь для экспорта можна спадзявацца на ўдачны імпорт. Калі палічыць, дык мы маем на некалькі сот міліёнаў экспортнага тавара і маглі-б дужа скора арганізаваць вываз заграніцу. Найлепшым пунктам для экспорта нашага тавара быў бы Дзьвінск, бо Лацьвіі якраз дужа патрэбна тое, што мы маем удоваль. Напрыклад, альняное семя дужа патрэбна для Мітаўскіх маслабойных заводаў. Шарсьціньне заграніцей цэніцца чуць не на вагу золата, бо яго бадай што нігдзе няма, апроч Беларусі. Лён таксама патрэбен Лацьвіі на яе заводы. Косьці патрэбны і Ліцьве і Лацьвіі.

Калі-б знайсьці якое-небудзь выйсьце для тавараабмена з заграніцай, дык па капіталах бядаваць ня прышлося-б. Нам вядома, напрыклад, што ангельцы і французы давалі Коопэрацыі блізу 5 міліёнаў франкаў і столькі сама стэрлінгаў, каб толькі купляць для іх тое, што ёсьць у нас з лішкам, і абяцаліся прывязьці ў Дзьвінск якія толькі будуць патрэбны тавары.

Апрaвізацыйны крызіс цярпім глаўным чынам дзякуючы таму, што мы сьціснуты са ўсіх бакоў і жывём як у крэпасьці, ня маем ніякага нікуды выхаду,

Коопэрацыя і вайна.

У нашым краі коопэрацыі дужа цяжка стаць на нагі і існаваць бяз усякай перашкоды. Ці тая, ці другая вайна і рознае войска руйнуюць коопэратыўныя арганізацыі, гэтыя арганізацыі перастаюць істнаваць і пасьля таго, як жыцьцё троху уціхамірыцца, павінны ўзноў пачынаць працу чуць ня з новай арганізацыі, бо: тавары ў крамах разграблены; грошы ці аграблены, ці зьвезены сябрамі ўраду; кнігі ўсе прападаюць, статут таксама, — і ад коопэратыва застаецца адна руіна.

Да прыхода немцаў значны лік коопэратываў быў у Дзісенскім павеце, Браслаўскім, Вялейскім, абы гдзе былі раскінуты коопэратывы ў другіх паветах, але перад находам немцау сябры ўраду разьехаліся, грошы і кнігі ў іншых месцах былі вывезены ці ўрадам ці эвакуованы казначэйствамі. Пры канцах ўжо трэба было пачынаць арганізацыю коопэрацый з пачатку, зьбіраць новыя паі і зьбіраць грошы на абаротны капітал.

Выйшлі немцы і прышлі бальшавікі. І гэта для коопэрацыі края не прайшло дарма. Адходзячы, нямецкія салдаты дзякуючы дэморалізацыі ў той час у нямецкім войску, нарабілі многа школы, забіраючы з крам тавары; перад находам для многіх „страшных“ бальшавікоў іншыя сябры ўраду выехалі з немцамі.

Пасьля у край вашло польскае войска, а перад ім адхадзілі з вайной бальшавікі. Пры гэтым і адходзячыя бальшавікі і прыходзячыя палякі рабілі коопэратывам значную шкоду, забіраючы тавары. Ад польскага войска ўзноў уцекалі іншыя коопэратыўная работнікі.

Посьле узноў адхадзіла польскае войска, а прыхадзілі бальшавікі, у іншых месцах занялі ліцьвіны і ў астаткі час цэной польскае войска, ці войска Жэлігоўскага. Усе гэтыя адходы і прыходы былі дужа шкодны для коопэрацыі.

Есьць такія месцы, што па пяць, па сем раз арганізовываўся коопэратыў, зьбіраліся паі—і ўсё прападала. Узноў трэба было пачынаць з счатку. Сялянства, ня гледзячы ні на што, узноў арганізовывалі і давалі грошы, бо відзелі, што без коопэратыва жыць няможна.

Але відаць, што яшчэ ня скончыліся ўсе няшчасьці для нашай коопэрацыі. З вясны магчыма новая вайна і коопэратывы будуць узноў руйнавацца войскам.

Што-ж рабіць?

Розныя коопэратывы розна у гэткіх выпадках паступалі.

Іншых урады таварства замыкалі крамку з таварамі ключы бралі сабе і думалі, што войска не зачэпіць коопэратыўнай крамы. Але гэтыя спадзяваньні прападалі дарма, бо крама часьцей за ўсягю аказывалася абрабаванай.

У другіх выпадках таварыства старалiся як найболш прадаць тавараў, грошы схаваць. Часта гэта удавалася. Але былі такія выпадкі, што даведаўшыся, у каго грошы коопэратыва, ад скарбнікаў вымагалі выдачы грошы. Апроч гэтага старыя грошы былі мала варты пры новай уладзе.

У апошні час у іншых коопэратывах зробілі інакш. Перад самым находам новага вайска, урады коопэратываў склікалі ад кажнай вёскі найбольш паважаных сялян і давалі ім на пераховы грошы, тавар распрадаваўся ўсім, хто хацеў купіць, а які аставаўся, яго за некалькі гадзін да находу, таксама, як і грошы, раздавалі сялянам для раздачы другім. Ува урада заставаліся расьпіскі, але пасьля, як жыцьцё уціхамiравалася, лёгка было ад сваіх-жа селян сабраць, ці тыя самыя грошы, ці ў новай валюце.

Так уродлівае жыцьцё высувае спосабы знаганьня з усімі няўзгодамі.

Прыезд кооп. дзеяча.

Да працы у Урадзе Віленскага Саюза Копэратывау вярнууся сябра гэтага Ураду п. Турчыновіч.

Коопэратыуны зьезд.

— 1-га студня 1921 г. у Браславе назначаны зьезд коопэратывау Браслаускага павету.

— 26 сьнежня адбыуся зьезд коопэратывау пры станцыі Залесьсі, які пастанавіу прасіць Віленскі Саюз Коопэратывау адчыніць пры станцыі Залесьсі пастаянны разьдзельчы пункт. Саюз назначыу туды свайго загадчыка і адправіу тавары.

Вольны гандаль.

Хоць Дэпартамэнт Апрaвізацыі аб'явіу вольны гандаль але пры выдачы пазваленьняу на паездку у Польшчу бярэць абавязкі ад гандляроу, што частку прывезеных у Вільню таварау яны аддадуць Дэпартамэнту па сабе—вартасьці. Такія прадукты і тавары ужо здаваліся на склад Дэпартамэнта.

Фінансы.

— Спыт на царскія рублі усе павялічываецца, дзякуючы чаму ен ужо дайшоу да 4 маркі за 1 руб. Царскія рублі з аднаго боку на Віленскім грашавым рынку купляюцца для Польшчы, а з другога боку ідуць на куплю збожжа і розных прадуктау у усходняй часьці Віленшчыны, гдзе сяляне прыймаюць толькі царскія. Сяляне мала разьлічаюць копюры, і вялікія і малыя ідуць на адзінакавай цане, але затое драныя ці хоць з малюсенькімі дзюрачкамі не бяруць саусім.

— Як мы даведаліся, у Польшчы рыхтуецца праэкт выпуска новых папяровых грошы — «злотых». Адзін злоты будзе роуны 30 польскім маркам і будзе раунящца франку.

Камітэт Обропы Крэсау, (К. О. К.) арганізацыя палітычная, атрымау значны лік чорнай солі, якую разаслау на усе станцыі ад Вільні да Маладэчна і ад Ліды да Вялейкі. Рассылка гэтай солі есьць адзін з крокау перадвыбарнай агітацыі, але значна папсавау тавараабменную акцыю, бо ствары у конкурэнцыю. Цяпер цяжка спадзявацца на магчымасьць атрыманьня Вільняю прадуктау ад тавараабмена.

Дэпартамэнт Аправі́зацыі, як мы даведаліся, готаў акцыяй саусім на кіруе і нічога не ведае, а аправі́зацыя весак ідзё праз Б. О. К. міючоны Дэпартамэнт Аправі́зацыі.

— Віленскі Саюз Коопэратываў атрымаў вагон збожжа, купленага Саюзам у Дзісенскім павеце.

— Цана на жыта павялічываецца у месяце, а таксама апошні час павялічылася цана на жыта пропорцыю на 25 і на весках, гдзе ужо просяць за жыта 700—800 марак пуд.

— Цэны на соль зьмяншаюцца і, дзякуючы таму, што у дарове новыя вагоны з сольлю, яны павінны значна зьменшацца... Тыя сьпекулянты, якія скупілі раней соль, спадзяваліся прадаць дорага і дагэтуль не прадалі—а цяпер папярпелі дужа вялікія страты.

У воптавай продажы ужо соль прадавалася па 400 мар. замест бышых 1000—1200 мар. пуд.

— Цукер становіцца танеі. У Вільню пры вязьлі падоўны новыя вагоны з цукрам. У розьніцы цукер пясок прадаецца па 120—140 мар фунт, а раней быў каля 180 марак.

— На усе мясныя прадукты цэны значна павялічываюцца. Фунт валовіны каштуе 75 мар сала свінное—да 200 мар.

— У Вільню сталі прыхадзіць вагоны з карасінам. У розьніцы ужо цэны зьменшыліся. Павінны прыйсьці новыя цысьцерны, і цэны яшчэ значней паменшацца.

Провінцыяльны аддзел.

м. Дзявенішкі

Віленскай губ., Ашмянскага павету.

У нашым мястэчку пакуль што ціха і спакойна. Кожны чвартак бываюць таргі. На таргох ёсьць усяго чаго хочаш, а найболей бывае коні; ёсьць і рагатай скаціны, але гэты чвартак ня пусьцілі на торг кароў стражнікі, бо ў нас хварэ быдла.

У прошлы чвартак 8-га сьнежня быў загарэўся наш касьцёл у дзень а гадзіне 12-ій. Загарэўся—адтаго што закрыстыя не патушыў кадзіла і павесіў ў кут каля сухіх кветак. І можна сказаць, каб не таргова дзень, то наўрад ці атушылі бы. З рынку былі забраны усе вёдры і цабры насіць ваду. Найболей стараліся тушыць жыды: яны прыцерлі пажарную кішку, як бачыш залілі агонь. Шкода не вялікая.

У нашым мястэчку найбольш жыды крамнікі і так гандляры і усе яны езьдзяць да Вільні па тавар, і кожны раз, хтоб ні паехаў, з кожным хоць што ды зробіцца ў дарозе. Адзін наш крамнік ехаў да Вільні на гэтым тыдні; на яго напалі неякія бандыты ў польскім убраньні і забралі ў яго 6000 п. м., збан мёду, целы зад мяса і яшчэ ў прыдатак добра надавалі яму прыкладам: і прыехаў наш крамнік да хаты з падбітым вокам.

Янка Канцавы.

Дамуцкае таварыства спажыуцоу.

(Сьвянцянскага павету).

Арганізавалася нядаўна, ужо ў часе Ураду Сярэдняе Літвы. Арганізацыя пакуль што дужа невялічкая, мае ўсяго толькі каля 30 сяброў з паяў ў 100 марок. Відочна, на 3000 мар вясьці працу дужа цяжка і навет немагчыма. Аднака, таварыства спадзяецца ў будучым расшырыцца і павялічыцца.

Буйкоускі Коопэратыу

(сьвянцянскага павету).

Рахунковасьці няма, а ёсьць толькі квіткі куплі тавараў. Статуту таксама няма, няма і сядоў, што коопэратыў штосьць робіць. На коопэратыву мае вялікі ўплыў сьвядомце у тэй ваколіцы „дзеяч" пан Мацкевіч, што быў пры польскім урадзе рэвіровым, а цяпер самоурадовым інспэктарам на сьвянцянскі павет. Коопэратыў знаходзіцца пад значным уплывам крэсаўскага духу, і ён ня разьвідае.

З жыцьця коопэратывау.

Сялянска-Гандлёвае Таварыства ў Падбродзьзі (Віленскага павету) залегалізована без статуту, наскрозь прапітана антысемітызмам, тавары купляе галоўным чынам на Рудніцкай вул. праз дастаўшчыка і крамніка п. Кавалеўскага. Справы таварыства вяліся так, што перад находам бальшавікоў не аказалась ні грошы, ні тавараў. У галаве ураду быў падбродзкі бурмістр, а намесьнікам яго нейкі засьцянковы шляхціц. Рахунковасьці не вялося, кажны нешта пісаў і у канцы канцоў ніхто ня меў паняцьця аб тым, які гаспадарчы стан таварыства. На быўшым 13-га сьнежня 1920 г. агульным сходзе пастанавлена: старое таварыства ліквідаваць і заложыць новую арганізацыю. Але і ў новы урад увайшлі крэсаўцы, і трэба спадзяяцца, што будуць вясьці сваю крэсавую палітыку.

Выбары солтыса.

У вёсках Дусяняты, Татарка і Баркоўшчызна, Рудолінскай гміны, на загаду п. старасты павету павінны былі адбыцца перавыбары солтыса (старасты) замест не пажаданага для сялян Вінцэнта Лядоўскага. Сабраліся на сход, як палагаецца а 12 ч. зрана, але праўда ня усе, а пакуль чакалі рэштки дык і тыя хто прышоў — сталі расходзіцца,— ведама трэба скаціну дагледзіць.

Нарэшце усе-ж такі сход адчыніўся у 7 г. вечара і пачалі па галасаваць за і процiў старога солтыса. Галасы пераважылі процiў, тады замясьцiцель войта шляхціц В. Жабро́ўскі, знайшоў што галасаваньне зроблена няправільна і што трэба перагаласаваць.

Сяляне згодзіліся. У другі раз сталася тое саме і ізноў В. Жабро́ўскі „захацеў" перагаласаваць.

Перагаласавалі і ў трэці раз, а разультат адзін, тады Жабро́ўскі, паслаўшы сход да дябла і да халеры, заявіў, што ён адзін мае 30 галасоў і каго хоча таго і выбірае.

Нарэшце, як прышлося даведацца, у гэтых вёсках агульным солтысам застаўся той, процi якога ўсьялі буду, а сельскім, для вёскі Дусяняты, стаў другі Лядоўскі.

Школьны аддзел.

Культурнае адраджэньне.

Цяпер у Вільні адбываюцца курсы беларусазнаўства для вучыцялёў, якія не праходзілі падобных курсаў. Сур'ёзныя адносіны слухачоў да курсаў шчырае зацікаўленьне роднай моваю, літэратураі і гісторыяй паказуюць, што мы маем дзела не з прыпадкам сабраньня людзямі, якія яшчэ ня ведаюць і самі, ці будуць яны працаваць на беларускай ніве ці не, а з вучыцялямі, што прыехалі з беларускіх школ.

Арганізацыя Цэнтральнага Беларускага Вучыцельскага Саюзу.

2-го студня сёлетняга году адбылася агульная зборка дэлегатаў віленскага і провінцыяльных саюзаў. На зборцы была арганізавана Рада Цэнтральнага Беларускага Вучыцельскага Саюзу. У склад Рады ўвайшлі: Я. Станкевіч (старшыня), Я. Катовіч (скарбнік), Т. Бярдзлева (пісар), П. Зяновіч (сябра прэзыдыуму), К. Філіповіч (сябра прэзыдыуму), Іванкевіч і М. Міцька. Дэлегатамі ў кваліфікацыйную камісію пасланы П. Зяновіч і К. Філіповіч.

Беларуская кроніка.

Аднабокая рэзолюцыя. Нас просяць надрукаваць такую рэзолюцыю, прынятую некаторымі Віленскімі грамадзянамі ў Беларускім Клюбе на Новы Год: «Мы, беларусы і беларускі, сабраўшыся ў Вільні для сустрэчы Новага Году, вітаем далёкія ад нас цяпер, але блізкія нашаму сэрцу Менск, Віцебск, Магілеў, Смаленск. Вачыма думкі мы бачым іх, і здалёку яны яшчэ балей нам дарагія. Вітаем усю нашу Беларускую Зямлю з Новым Годам і жадаем, каб усе мы скінулі ярмо чужога дэспотызму. Няхай жыве вольная і незалежная Беларусь!»

Ад рэд. Далучаючы свой голас да жаданьня скінуць ярмо чужога дэспотызму, мы, апрача таго, жадаем аўторам рэзолюцыі, каб яны у гэтым годзе акуратна навучыліся беларускай географіі і скінулі бы з сябе ярмо соцыяльнай несьвядомасьці.

Патрэбны інтэлігенты. Беларускаму Нацыянальнаму Камітэту ў Горадні патрэбны сьвядомыя беларусы-інтэлігенты з асьветай ня ніжэй як сярэдняя. Зьвяртацца штодня ад 11 да 2 гадзіны ў канцэлярыю Камітэта: Горадня, вуліца Ажэшкавай, № 28.

Беларуская Горадзенская Гімназія. Лекцыі ў гімназіі ўжо пачаліся. Для прыезных вучняў з мястэчак і весак істнуець бурса на Ерузалімскай вул., № 20, кв. 2. Кожны, жадаючы жыць у бурсе, павінен прывезьці з сабою: жытняй мукі 40 фун., ячменнай 10 ф., круп 10 ф., сала 2 ф., бульбы 80 фун., капусты (кіслай) 40 ф., буракоў 20 ф., солі 1 ф., дроў пілаваных 1 воз. Трэба мець сваё ложка, сяньнік, 2 посьцілкі, 2 навалачкі, 2 зьмены бялізны і коўдру. Апрача таго, трэба мець сваю міску, лыжку і кубак.

«Зялёны дуб». Пад гэткім загалоўкам «Беларускае Слова» ў № 70 пішаць вось што: «Польскія газэты друкуюць інформацыю «Полпрэса», што Балаховіч нібы перадаў каманду над расейскай народнай ахвотніцкай арміяй свайму брату, а сам застаўся «праваднікам усіх беларускіх паўстанцкіх аддзелаў, што б'юцца цяпер з бальшавікамі». Вестка гэтая—фальшывая. Паўстанцы беларускія трымаюць зьвязь толькі з 1-ій брыгадаю войск Беларускай Народнай Рэспублікі, на чале якіх стаіць маёр Андрэй Якубецкі. Балаховіч цяпер камандуе толькі гэтак званым «Зялёным Дубам», арганізацыяй беларускіх мястыфікатараў, якая зьмяшчаецца, на жаль, ня ў глыбокіх пушчах Палесься, а на Кракаўскім Прадмесьці у Варшаве, у готэлі Саскім, і займаецца тым, што выдумляе камунікаты аб сваіх цудоўных перамогах над няіснуючымі ворагамі—спэцыяльна для газэты «Свобода». Кажуць, што генаралы пад старасьць дзіцянеюць..."

Выдавецкае Таварыства „Вызваленьне". Вялікая Расейская Рэвалюцыя дала магчымасьці Беларускаму Народу злажыць першыя асновы свайго незалежнага дзяржаўнага жыцьця. Зроблена многа, але ў будучыне працы яшчэ болей. Да гэтае пары Беларусь яшчэ ня скінула панаваньня на сваей зямлі чужынцоў і не перастае быць арэнай крывавай бойкі, руйнуючай яе культурнае і эканамічнае багацьце. Загоіць раны сямігадовай вайны, падняць народ да патрэбнага дабрабыту—цяжкі, але удзячны абавязак усіх сыноў Бацькаўшчыны. З мэтай бараньбы за нацыянальна-культурнае, экономічнае і дзяржаўнае адраджэньне Беларусі, злажылася (часова ў Бэрліне) грамадзкае выдавецкае Таварыства «Вызваленьне». Установа гэта не гандлёвая: усе прыбыткі яе йдуць на павялічаньне выдавецкага фонду, а таксама на дапамогу беларускім пісьменнікам (§ 2 Статуту, Пратак. 10. IX. 20 г.).

Кожны грамадзянін Беларусі, дзе-б ён ня быў, павінен адгукнуцца словам і грашыма на поклiч Т-ва. Да гэтага-ж напрашаюцца асобы усіх краёў і нацыянальнасьцяў, спачуваючыя барацьбе паняволенных народаў за сваё адраджэньне.

Права быць сябром Т-ва дае ўзнос 100 мар. ням.

Адрэс арганізацыі: Weissruthenische Diplomatische Mission, Abteilung: „Wyswalennje" Berlin W. 30, Motzstrasse 21. Konto Berlin, Dresdner Bank, Depositenkasse Motzstrasse 66. „Wyswalennje".

„Новая Кніга. Вышла сьвяточная кніжка для беларускіх дзетак „Каляда". Кніжка зьмяшчае 52 страніцы, цана 15 марак. Прадаецца ў Беларускай Кнігарні ў Горадні (вул. Ажэшкавай № 28).

Беларускі геній жые! Горадзенская газэта „Беларускае Слова" зьмяшчае вершы дзетак з Горадзенскага Беларускага Прытулку. Вызначаюцца сваімі поэтычнымі здольнасьцямі дзьве дзяўчыньі: Зося Зіневічанка і Марыля Парашкевічанка 11 гадоў.

„Паўлінка". У нядзелю 2-га студня 1921 года на сцэне 1-й Віленскай Беларускай Гімназіі была пастаўлена популярная драма Янкі Купалы: „Паўлінка". Мастакі-аматоры згулялі свае ролі з вялікім усьпехам і заробілі нескаючоны гул воплескаў сабранай публікі, якая тую тоўпілася ў салі (між іншым было надта многа віленскай літоўскай інтэлігенцыі). Рэч была пастаўлена пад агульным кіраўніцтвам вядомага тэатральнага і грамадзкага дзеяча п. Акушкі, якому за яго вялікую і старанную працу па адбудове беларускага тэатра ў Вільні трэба сказаць ад шчырага сэрца: дзякуй! З артыстаў надта добра гуляў даўнейшы беларускі актор п. Маркевіч (роль бацькі), а з маладых—вучань гімназіі, непараўнаваны комік Тэльмашэўскі. Грым на усіх, асабліва на Тэльмашэўскім, быў проста знамяніты. Дужа добра вышлі скокі, троху слабей песьні. Некаторым артыстам і артысткам раім болей выразна казаць словы, асабліва канчаткі слоў, бо беларуская сцэна, апрача іншых заданьняў, навучае нашу грамаду добра гаварыць у роднай мове, а чужых знаёміць з хараством нашае мовы.

Тутэйшае жыцьцё.

Пошасьць на жывёлу. Каб магчы змагацца з пошасьцю, урад пастанавіў, што гаспадары павінны паведамляць ветэрынараў аб кожнай хворай жывёле.

Публічныя работы. Работніцкія арганізацыі ўзноў узьнялі пытаньне аб падвышцы платы на публічных каналізацыйных работах, бо пры цяперашней дарагоўлі гэта канечне трэба зрабіць.

Нацыяналістычныя выбрыкі. Польская эндэцкая прэса абураецца супроць таго, што некаторыя гандлёвыя фірмы для напісаў на таварах ужываюць і расейскую мову.

Пераклады з беларускага пісьменства. Агульная зацікаўленасьць беларусамі выразна адбіваецца ў прэсе. Так у віленскіх газэтах на усіх краёвых мовах штодня зьяўляюцца розныя заметкі з беларускага руху і жыцьця, „Віленскае Слова" друкуе вершы Янкі Купалы ў перакладах А. Корынфскага і В. Брюсава, а таксама творы іншых беларускіх пісьменікаў і стацьці беларускіх публіцыстаў. Тон усіх газэт, апрача эндэцкіх польскіх, надта прыхільны да справы беларускага адраджэньня.

Воспа. У Дукштах, Мейшагольскай воласьці, страшэнна ходзіць воспа. Для змаганьня з пошасьцю пакуль што нічога не робіцца.

Прадукты для дзяцей. У студні месяцы прыбудуць праз Амэрыканскі Камітэт Помачы прадукты для дзяцей. Вільня з ваколіцамі дастанець прадуктаў для 24.000 дзяцей.

Зладзействы, рабункі і хуліганства ў Вільні не зьменшаюцца. Усе тутэйшыя газэты штодзень даюць вялізазную кроніку усялякіх злых учынкаў.

Як рубяць лясы. „Віленскае Слова" піша: Дэпартамэнтамі аправі́зацыі і земляробства пачаты разработкі скарбовых лясоў у вялікіх размерах. Прыватных разработак зусім няма ў гэты час, дзякуючы адсутнасьці ў лясных купцоў пэўнасьці ў асабістай і маетнай басьпецы у часе работ".

Торф замест дроў. З прычыны дарагоўлі на дровы Дэпартамэнт аправі́зацыі закупіў на ст. Кены і Бяздаиы вельмі шмат торфу, частка якога ўжо прыйшла на склады дэпартамэнта. Колькасьць торфа, заменяючая - сажань дроў (170 пудоў), абходзіцца болей-меней у 3500 марак, а тымчасам сажань дроў каштуець болей за 4500 марак.

Гельда ў Вільні. Царскія 500 р.—1950 марак; 100 р. — 390 марак; дробныя ад 160 да 370 марак; 10 руб. золатам—3000 марак; 1 р. серабром—165 марак; 1 руб. дробных—60 марак. Савецкія ў буйных купюрах у 5 і 10 тысяч руб. па 6 марак за кожныя 100 руб. Думскія 1000 р.—850 м., 250 р.—630 м., керэнкі 110—140 мар., фунты — 2100 м., доляры 630 м., франкі франц.— 32 мар., нямецкія маркі—890 мар., осты - 890 м. Спыт на царскія. Сулядь савецкія.

Гандаль з Польшчаю. Пачаўся тавараабмен з Польшчаю. Ад нас вязуць дрэва, лён і дошкі. З Польшчы прывязьлі паперу і газу.

Паведамленьне Бюро Дэлегата Польскай Рэспублікі у Вільні.

Некаторыя віленскія газэты зьмесьцілі вестку, што урад Польскай Рэспублікі памераны у бліжэйшы час стварыць Віленскае Ваяводзтва з часовым быцьцём ваяводзкіх ўладзу у Навагрудку і што на пасаду Віленскага ваяводы мае быць назначаны п. Рачкевіч.

Бюро Дэлегата Ураду Польскай Рэспублікі у Вільні паведамляе, што гэтая вестка ня згодна з запраўднасьцю і што магчымае стварэньне Навагрудзкага ваяводзтва ня мяець нічога супольнага са справамі Сярэдняе Літвы.

Адначасна Бюро Дэлегата паведамляе, штовесткі аб прыбыцьці дэлегацыі ураду Польскай Рэспублікі у Вільню, зьмешчаныя у газэтах,—паправільныя. У Вільню прыбыў Дэлегат Ураду Польскай Рэспублікі, а не Дэлегацыя. Асобы, прыбыўшыя з Дэлегатам, уваходзяць у склад Бюро Дэлегата.

Дазволена Ваеннаю Цэнзураю. Рэдактар-Выдавец М. ГАРЭЦКІ Кооп. Тав. „ДРУК", Вострабрамская 5.